БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 54 (8580) | 1958 оной мартын 5, среда | Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Хүдөө бэшэгшэдэй хүндэтэ зорилго

Советскэ хэблэл Коммунистическэ партиин үнэн сэхэ туһалагшань, тэрэнэй агууехэ үзэл сурталые нэбтэрүүлэгшэнь байгаа, байнашье. Түрэл партиингаа баталан абаһан түүхэтэ шиидхэбэринүүдые элигэрүүлхэ, тэрэниие бэелүүлэлгэдэ олонниитэ ажалша зониие эмхидхэн элсүүлхэ хэрэгтэ манай газетэнүүд тон ехэ үүргэтэй.

Коммунизм байгуулгын мүнөөнэй шатада айхабтар шухала зорилгонуудые Коммунистическэ партиин табяад байхада, советскэ хэблэл коллективнэ дүлэтэ пропагандист, агитатор, эмхидхэгшэ болоһон үүргэеэ саашадаашье нэмэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь сомнешэгүй найдамтай. Манай Бурят-Монголой хэблэлэй дүшэн жэлэй туршада ябаһан алдарта зам, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй үргэдэжэ байгаа эдэбхи үүсхэл, тэдэнэй арад зонтойгоо үдэр бүри холбоо барисаагаа улам шангадхажа байһан баримтанууд энээниие эли тодоор гэршэлнэ.

Мэнэ һаяхан Улан-Удэ городто хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй республиканска II съезд боложо үнгэрбэ. Мүн тэрээнтэй хамта Байгалай шадар, тэрэ тоодо манайшье Бурят-Монголдо түрүүшын большевистскэ хэблэл газетэнүүдэй бии болоһоор дүшэн жэлэй ой тэмдэглэгдэһэн байна. Энээнтэй дашарамдуулан республикын олонхи аймагуудаар хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй, уншагшадай зүблөөнүүд боложо үнгэрбэ. Эдэ зүблөөнүүд дээрэ, тиихэдэ республиканска съезд дээрэ дэлгэрһэн шүүмжэлэл манай газетэнүүдэй, тэрэ тоодо «Бурят-Монголой үнэн» газетын хүдэлмэридэ үшөөл бии байгаа ехэхэн дутагдалнуудые элирүүлэн харуулаа. Эдэ дутуу дунданuудые мүн лэ һаяхан партиин обкомой бюро «Бурят-Монголой үнэн» газетын хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол соогоо тобшохоноор заажа үгэһэн байха юм.

Республикын хүдөө ажахые, ялангаяа мал ажалые түргэнөөр хүгжөөхэ тушаа шухалын шухала асуудалнууд халирхайгаар табигдана, колхоз, совхоз, МТС-үүдэй ажал-ябуулга дэлгэрэнгыгээр,. тодоор харуулагданагүй гэжэ тэрэ тогтоол соо тон зүб хэлэгдэһэн байна. Эдэ дутуунуудые усадхаха талаар манай редакци эрид хэмжээнүүдые абажа эхилэнхэй. Тэрэнтэй хамта, редакциин хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө эдэбхитэдтэ түшэглэнгүй, тэдэнэй туһаламжагүйгөөр тэдэ дутагдалнуудаа усадхажа шадахагүй байһанаа һайн мэдээжэ. Тиимэһээ олониитэ ажалшадтай холбоо барисаагаа улам бүри шангадхаха ёһотойбди.

Хүдэлмэришэдһөө, хүдөөһөө ходо бэшэжэ байдаг хүнүүдые манай хэблэл олоор хүмүүжүүлэн һургаа. Тэдэ бэшэгшэд олониитын хүсэл бодол, һанамжые хэблэлдэ мэдээсэжэ дуулгадаг. Тэдэнэр элдэб асуудалнуудые зүб руунь шиидхүүлхые үнэн зүрхэнһөө хүсэжэ, хүдэлмэриимнай дутагдалнуудые элсүүлэн зайсуулха гэжэ оролдодог. гээшэ. Коммунистическэ партиин хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэхэ гэжэ эрмэлзэдэг дээрэһээл тэдэнэр газетэдэ бэшэнэ.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд хаанахадаа ехэ хүсэн бэ гэхэдэ, тэдэнэр ажабайдал һайн мэдэнэ, коммунизм байгуулхын түлөө өөһэдөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ ха юм.

Түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэдэнь, ашаглагдаагүй арга боломжонуудые элирүүлхэдэнь, олониитэтэй холбоо барисаагаа үргэдхэхэдэнь, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл ажалшадай зүгһөө үүсхэхэдэнь хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд газетэнүүдтэ туһална.

Мүнөө үедэ советскэ хэблэлэй, хүдэлмэришэн, хүдөөгэй корреспондентнүүдэй үмэнэ харюусалгатай, хүндэтэй шэнэ зорилгонууд табигдаад байна.

Республикымнай хото городууд болон хүдөө тосхонуудта СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэл түлэг дундаа ябажа байнхай. Бурят-Монголой ажалшад советскэ бүхы арадтал адли энэ һайндэртэ хүндэтэ бэлэг барихаар бэлдэнэ. Ажахын бүхы һалбарида ажалай эршэ шангадана, социалистическэ мүрысөөн улам үргэн далайсатайгаар дэлгэрнэ.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд социалистическэ мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй амжалта болон дүй дүршэлые һонирхолтойгоор, хурсаар харуулжа байха зорилготой. Предприяти, колхоз, МТС, совхозуудта ажалладаг туладаа нютагай баялигуудые элирүүлхэ талаар хүдэлмэришэн, хүдөөгэй бэшэгшэд ехэхэн арга боломжотой.

Һү, тоһо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн тэмсэл республика доторнай дэлгэрһээр үнинэй. Ажалшадай энэ тэмсэлые газетэнүүд мүн лэ һайса харуулха зорилготой. Энээндэ манай хүдөө бэшэгшэд өөһэдынгөө хубитые оруулха зэргэтэй. Гэхэ зуура, энэ талаар нилээд дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Редакцида ороһон хүдэлмэришэн,. хүдөө бэшэгшэдэй зарим мэдээсэлнүүдыень хаража үзэхэдэ, олонхинь хубхай юрэнхы үгэнүүдээр, гансал тоо баримтануудые тоолоод дүүрэшэһэн байдаг.

Олониитэ зониие коммунистическэ ушар ёһо мэдэдэг байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, советскэ хэблэлые дүүрэнээр, эдэбхитэйгээр хэрэглэхэ гэжэ партиин XX съезд зааһан байна. Тиимэһээ идеологиин асуудалнуудта саг үргэлжэ анхаралаа табижа байха хэрэгтэй. Энэ талаар литература, искусствын эмхи зургаануудта ажалладаг манай эдэбхитэд үүсхэл бүри ехээр гаргаха уялгатай.

Февралиин һүүлдэ боложо үнгэрһэн Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые зүбшэн хэлсээд, бүгэдэарадай хэлсэлгэдэ табиһан байна. Хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд үргэн ниитын һанамжа, дурадхалнуудые согсолон газетэдэ саг үргэлжэ һайнаар бэшэжэ байха ёһотой.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй хүдэлөөнэй хүсэн ехэ. Энэ хүсые зүбөөр элсүүлжэ, эдэбхи үүсхэлыень дэмжэхын тулада аймагуудай, хэблэгдэмэл, мүн республиканскашье газетэнүүдэй редколлеги бүхэн тэмсэхэ,. нүгөө талаһаа партийна эхин организацинууд анхаралаа хандуулдаг байха ёһотой.

ВЛКСМ-эй ЦК-да

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ комсомольско организацинуудай хабаадаха тухай тогтоол ВЛКСМ-эй Центральна Комитет абаа.

Колхозно байгуулалтые улам саашань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тушаа асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, дурадхалнуудые бэлэдхэлсэхыень комсомолой бүхы гэшүүдые, бүхы эдэбхитэдыень ВЛКСМ-эй Центральна Комитет уряалба.

Райкомууд, горкомууд, обкомууд, комсомолой крайкомууд, союзна республикын ЛКСМ-эй ЦК-нууд болон комсомольско организацинууд «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» элидхэлэй гол шухала зүйлнүүдтэй комсомол-залуушуулые үргэнөөр танилсуулха, бригада, отделени, фермэ, участогуудта, хамтын байрануудта тезисүүдые уншажа үгэхэ, зүбшэн хэлсүүлхэ, хүбүүн, басаган бүхэнтэй энэ асуудалаар хөөрэлдэхэ уялгатай. Комсомолшуудай политкружогуудта болон политһургуулинуудта нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые уншажа, зүбшэн хэлсэхыень ВЛКСМ-эй ЦК комсомольско организацинуудта дурадхаба.

Мүн эдэ тезисүүдэй зүбшэн хэлсэгдэхэ ажалшадай суглаануудта комсомольско организацинууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдтэй комсомол-залуушуулай танилсаһанай һүүлээр комсомолшуудай нээмэл суглаа үнгэргэжэ, тус асуудалые зүбшэн хэлсэхыень ВЛКСМ-эй ЦК дурадхаба. Комсомол-залуушуулай оруулһан дурадхалнуудые согсолоод, комсомольско комитедүүдтэ, партийна организацинуудта дамжуулан үгэхэ хэрэгтэй.

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые комсомол-залуушуулда тайлбарилан өөһэдөө ойлгуулжа үгэхыень, мүн энэ асуудалаар комсомолшуудай суглаа бэлэдхэжэ, үнгэргэхыень бүхы комсомол хүдэлмэрилэгшэдые, эдэбхитэдые ВЛКСМ-эй ЦК уялгалаа.

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» элидхэлэй тезисүүдые залуушуулай ямараар зүбшэн хэлсэжэ байһыень залуушуулай газетэ, журналнууд үргэнөөр харуулха ёһотой гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК тогтоол соогоо тэмдэглэбэ.

ТҮҮХЭТЭ ТОГТООЛЫЕ ҺАЙШААНА

Зүбөөр табигдаһан асуудал

Мүнөө колхозуудай экономикын бэхэжөөд байхада, «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол тон зүб гээшэ. Энэ хадаа түрэл партиимнай хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байдагыень үшөө дахин эли тодоор гэршэлбэ.

Манай Хамнигадайн МТС 5 колхозые хангадаг юм. Ждановай, Ранжуровай, Калининай нэрэмжэтэ, «Октябриин 40 жэл» колхозууд МТС-эй машина, техникэ худалдажа абаха шадалтай.

Мүнөө үедэ колхозуудта эльгээгдэһэн тракторнууд хүсэдөөр ашаглагданагүй. МТС-эй зарим зэр зэмсэгүүд бүхэли жэлдээ биратай юумэ хэдэггүй гээшэ.

Колхозууд МТС-тэ найдаад тарилгын болон бусад полевой хүдэлмэриин үедэ тракторна бригадануудта хүнүүдые хүсэд үгэдэггүй. Тиимэһээ тарилгын үедэ прицепщигүүд, үбһэ хуряалгын үедэ машинистнууд дуталдадаг. Колхозуудай өөһэдөө трактор, машинануудтай болоходонь тиимэ ушар усадхагдаха ёһотой.

Һайн хүрьһэтэй аад, бүри багахан газарта тракторнууд хэрэглэгдэжэ, өөдтэй юумэн хэгдэнэгүй. Хэрбээ колхозой правлени анхаралаа һайнаар хандуулаа һаа, тракторнуудай орондо тэндэ мори унаа хэрэглэхэ байгаа. Энээнһээ хэды шэнээн мүнгэн зөөри арьбалагдаха байгааб.

Бидэ КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэринүүдые халуунаар һайшаанабди. Тэрэниие бэелүүлхын түлөө манай колхознигууд болон механизаторнууд бүхы хүсөөрөө оролдохо байна.

Г. Н. Баженов, Кударын аймагай Хамнигадайн МТС-эй главна инженер.

Колхозуудай ажахые хүгжөөхын түлөө

Хүдөө ажахыгаа бүри ехээр хүгжөөхын тулада колхозуудайнгаа байгуулалтые саашадань улам һайжаруулха, МТС-үүдые хубилгаха тухай Парти, Правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые Кяхтын аймагай хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тон ехэ урма баяртайгаар угтажа, анхаралтайгаар танилсажа эхилээ.

Партиин XX съездһээ хойшо аймагай колхозуудай ажахы нилээд ехээр урган хүгжэбэ. Мүнөө аймагай колхоз бүхэн үргэн ехэ газар тарялангаа хүсэ ехэтэй оньһото машинануудай хүсөөр элдүүрилнэ. Колхоз бүхэн ашаг олзо ехэтэй, һайнаар түхеэрэгдэһэн, оньһожоруулагдаһан малай томо томо фермэнүүдтэй. Һүүлэй жэлнүүдтэ колхозууд болон совхоздо, МТС-тэ эдэбхи шадабари түгэлдэр хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд олоороо урган гараа.

Шэнэ хэмжээ-ябуулганууд хүдөө ажахые үзэгдөөгүй ехээр хүгжөөжэ, мал ажалай продуктнуудые абалгаар эгээл хүгжэнги капиталистическэ гүрэнүүдые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн оронойнгоо гол зорилгые амжалтатайгаар дүүргэхэдэмнай туһалха байна.

Нэн түрүүн колхозуудые бүхы түрэлэй шэнэ оньһото машинануудаар гүйсэд хангагданхай, хүгжэнги экономикотой, олон һалбаритай ажахынууд болгохо зорилго табигдана гээшэ.

Тиимэһээ Кяхтын аймагай Калининай, Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд мүнөөшье ажахынгаа талаар нилээд хүгжэнги, олон автомашина болон оньһото машинануудтай болонхой. Эдэ колхозууд байгша онһоо эхилжэ трактор болон хүдөө ажахын бусад машинануудые худалдан абажа, зүбөөр, ашаг олзотойгоор хэрэглэхэ аргатай.

Э. А. Вельвер, Кяхтын хүдөө ажахын техникумэй директор.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэ, ханын, хэблэгдэмэл газетын редколлегинүүдтэ

Бурят-Монголой АССР-эй хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй республиканска съездэ хабаадагшадай бэшэг

Хүндэтэ нүхэд!

Совет засагай тогтоһоор 40 жэлэй туршада манай орон дотор айхабтар ехэ хубилалта болоо. Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр совет арад ахадүү бүлэдэ орожо нэгэдэжэ, социалистическэ общество байгуулаад, гол үг зорилго тээшээ — коммунизм тээшэ бата найдамтайгаар дабшажа ябана.

Коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэнь Коммунистическэ партиимнай дайшалхы туһалагша болохо советскэ, большевистскэ хэблэл эдэ 40 жэлэй туршада алдарта замаар ябажа гараба.

Бурят-Монголдо советскэ, большевистскэ түрүүшын газетын гараһанһаа хойшо 40 жэлэй гүйсэһэн баярта үдэр манай съезд зарлагдаба. Мүнөө . республикадамнай гурбан республиканска, 25 городской, районно болон аймагай, мүн 70 шахуу хэблэгдэмэл газетэ предприяти, колхоз, МТС болон совхозуудта гарана. Предприятиин цехүүдтэ, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта, колхозой бригадануудта — хаа хаанагүй, советскэ хүнүүдэй ажалладаг бүхы газарнуудта олон мянган ханын газетэ гаргагдана. Газетэнүүд Коммунистическэ партиин уряануудые олониитэдэ дуулган мэдээсэжэ, бүхы шэнэ, түрүү юумые үүсхэн дэмжэнэ, манай урагшаа дабшалтада һаад тойбо татадаг, хойрог гээгдэнги бүхы юумые хурсаар шүүмжэлэн элирүүлнэ. Хэблэл гээшэ агууехэ эмхидхэхы хүсэн, коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдэ партиимнай, арадаймнай түгэс хүсэтэ зэбсэг мүн.

Арад зонтоёо таһаршагүй нягта холбоотой байдаг дээрэһээ, Коммунистическэ партиин саг үргэлжэ хүтэлбэрилдэг дээрэһээл советскэ хэблэл иимэ ехэ хүсэтэй. Олониитын һанамжые дуулган мэдээсэдэг хүдэлмэришэн, хүдөө олон бэшэгшэд газетэнүүдые тойрон нягтаар жагсанхай юм. Манай хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд хадаа түрүү хүнүүд, ажал хүдэлмэридөө ульгэр жэшээ харуулдаг тула ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй болоһон зон байдаг. Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдые бэсэ тойруулан олоор лэ нэгэдүүлжэ шадаһан газетэ харюусалгата ехэ уялгаяа эрхим һайнаар дүүргэжэ шададаг гээшэ.

Бидэнэр, Бурят-Монголой хото, хүдөөгэй бэшэгшэдэй түлөөлэгшэд, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд, республиканска съездэ сугларжа, партиин XX съездын хараалһан, коммунизм байгуулгын дайшалхы программые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ хэблэл, мүн хото, хүдөөгэй бэшэгшэдэй ямар зорилготой байһые алишье талаһаань зүбшэн хэлсэбэбди. Манай газетэнүүдэй хүдэлмэридэ бии байһан бүхы һайн зүйлнүүдыень согсолоод, республиканскашье, мүн доодо шатыншье хэблэлдэ, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэй ябуулагдадаг хүдэлмэридэшье бии байһан нилээд ехэ дутагдалнуудые партиин заабарие даган зоригтойгоор шүүмжэлэн элирүүлээд, эдэ дутагдалнуудые зайсуулха арга зам хараалаа.

Республикын бүхы хэблэл; бүхы хүдэлмэришэн; хүдөө бэшэгшэд мүнөө ямар юумэндэ гол анхаралаа хандуулха, ямар юумые эгээл шухала: гол болгохо ёһотойб?

Промышленностиин талаар абабал, предприяти бүхэндэ үйлэдбэриин түсэбүүдыень дүүргүүлхэ, үлүүлэн дүүргүүлхэ, тиихэдэ предприяти дотор — цех, үйлэдбэриин һалбари, бүхэндэ үдэр бүри, һара бүри даалгабаринуудые дүүргүүлхэ зорилго болоно. Хэблэл, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд бии байһан арга боломжонуудые дүүрэнээр хэрэглэхын түлөө, машина, техникэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулхын, эд зөөри арьбалхын, хүдэлмэришэн бүхэндэ үдэрэйнь даалгабари дүүргүүлхын, үлүүлэн дүүргүүлхын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын талаар ямар зорилго табигданаб гэхэдэ, малаа эмхитэйгээр, һайнаар ондо оруулха, хабарай тарилгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ, үндэр баян ургаса хуряаха, ниитын мал ажалда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэг болоно. Хонидые хэнзэлүүлжэ, олоор түрүүлхэ гээшэ шухалын шухала зорилго мүн. Энэ хэмжээнэй ашаар хонидоймнай ашаг шэмэ зарим тэды дээшэлхэ, тиигэжэ республикымнай хүдөө ажахын энэ гол шухала һалбариһаа олзо доход ехээр ородог болохо юм. 1957 онойхидо орходоо үнеэн бүриһөө 500 литрһээ бага бэшэ һү ехээр һаадаг болохын түлөө, гахай, шубуу үсхэбэрилгые хүгжөөхын түлөө улам эршэмтэйгээр, үсэд нэтэрүүгээр тэмсэхэ шухала.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэриие хубилгаха тушаа хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгын удхашанарые олониитэдэ һайнаар тайлбарилан ойлгуулха гээшэ хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй, бүхы хэблэлэймнай мүн лэ гол шухала зорилгонь болоно. Бидэнэр партиин Центральна Комитедэй дурадхалнуудые — «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые бүгэдэарадай дунда зүбшэн хэлсэлгэ эмхидхэхэдэнь партийна организацинуудта туһалха уялгатайбди.

Соёл культурын талаар ямар зорилго табигданхайб гэхэдэ, хэблэлнай, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие илангаяа хүдөөдэ нилээд һайжаруулхын тулада айхабтар ехэ юумэ хэхэ ёһотой. Элүүр энхээр ажаһуухын тулада бидэнэр бүри шангаар тэмсэдэг боложо, архидаха, мүн бэшэшье муу заң гаргаха ябадалые усадхахын түлөө, оборонно-ниитын хүдэлмэриие, бэе махабадаа болон спортын хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө, ариг сэбэр сахиха хүдэлмэри ажалшадай дунда бүри үргэнөөр ябуулхын түлөө тэмсэхэ ёһотойбди. 1959 ондо Москвада болохо Бурят-Монголой искусство, литературын декадада бэлэдхэлдэ бидэнэр, хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд, мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха уялгатайбди.

Ажалшадай ажабайдалыень һайжаруулха, тэдэнэй элүүрые бүри һайнаар хамгаалан сахидаг болохо хэрэгтэ хэблэл, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд һуларшагүй анхарал хандуулха зэргэтэй. Байрын гэрнүүдые бариха түсэбэй хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһые, худалдаа наймаанай предприяти, эмнэлгын эмхи зургаануудай, хүн зониие шэрэдэг транспортын, ажаһуудалай бүхы эмхи зургаануудай хүдэлмэриие олониитын зүгһөө хододоо хинан хаража байха шухала.

Түрүүшүүлэй түйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл, арадай ажахын болон соёл культурын бүхы һалбаринуудтахи хүдэлмэриин эрхим һайн арга методүүдые нэбтэрүүлхэ гээшэ манай хэблэлэй, хүдөө, хүдэлмэришэн бэшэгшэдэй гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн.

Эдэ бүхы зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень хэблэлэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдые, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдые съезд уряална.

Предприяти, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай хэблэмэл, ханын газетэнүүдые илангаяа һайжаруулха шухала. Мүнөө эдэ дурсагдаһан газетэнүүд улам олон боложо байна. Тиихэдэ улам олон ханын газетэнүүд үдэр бүри гарадаг боложо, ажал хүдэлмэридэ ехээр нүлөөлжэ байнхай. Гэбэшье, үсөөн, хаа яа гарадаг газетэнүүд үшөөл бии байһаар. Үнгэрхэдөө хэдэн һара соо гаргагдадаггүй хэблэмэл газетэнүүд бии. Тиимэ газетэнүүд ямар туһа хүргэжэ шадаха гээшэб? Ханын газетэнүүд шадаал һаа түргөөр, аргын байгаа һаа үдэр бүри гаргагдажа байха ёһотой. «Сахилгаан мэдээсэлнүүдые», «Дайшалхы хуудаһануудые», залхуу хойрог, архинша, хулиган хүнүүдые хурсаар шүүмжэлһэн бэшэгүүдые улам олошоруулха шухала.

Республиканска газетэнүүдтэй бүри нягта барисаатай бологты, тэдээндэ эдэбхитэйгээр хабаадагты гэжэ бидэнэр бүхы хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдые уряалнабди. Редакцида хүдэлдэг табан хүн бүхэнһөө гадуур редакцида хүдэлдэггүй олон мянган бэшэгшэд хүдэлмэришэдэй, тарялашадай дунда байха ёһотой гэжэ агууехэ Ленин хэлэдэг һэн. Промышленность, транспортын үйлэдбэриин шухала шухала бүхы һалбаринуудта колхоз, совхозуудта опорно постнуудые байгуулха, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй кружогуудые бии болгохо, тэдэниие олоор хабаадуулан, шалгалтануудые үнгэргэжэ байха һайн үүсхэл хододоо дэмжэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ республиканска газетын редакцинууд хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй эдэбхитэдтэ ехээр түшэглэхэ, уншагшадай конференци олоор үнгэргэжэ, тэдэнэй үмэнэ тоосожо байха уялгатай.

Ханын, хэблэгдэмэл газетын выставкэ аймагуудташье, бүхы республика доторшье байд гээд лэ эмхидхэжэ байха гэһэн дурадхал съездэ хабаадагшад оруулаа. Энэ хэмжээнэй ашаар газетын удхань, шэмэглэл һайжарха, тэрэнэй нүлөөнь ехэ болохо байһаниинь дамжаггүй. Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй зүблөөнүүдые хододоо үнгэргэжэ байха гэһэн дурадхал мүн лэ абтаа.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд, Бурят-Монголой хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд угаа ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонуудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ бэзэ гэжэ съезд найдана. Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд улам олошоржо, коммунистическэ байгуулгада шэнэ амжалтануудые түйлахын түлөө бүри эдэбхитэйгээр, шууд тэмсэдэг болохо байһаниинь дамжаггүй.

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунистическэ парти мандаха болтогой!

Коммунизмын илахын түлөө тэмсэлдэ партиимнай үнэн сэхэ, дайшалхы туһалагша — большевистскэ хэблэл бүри хүгжэжэ, бэхижэжэ, һалбаржа байха болтогой!

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые Иволгын МТС-эй механизаторнууд ехэтэ һайшаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: МТС-эй партийна организациин секретарь Р. Д. Митропольский нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые механизаторнуудта уншажа байна.

А. Мантаевай фото.

МАРТЫН 16-най ВОСКРЕСЕНИ—СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ ҺУНГАХА ҮДЭР

ЭРХИМ ХҮБҮҮД, БАСАГАДАА СССР ГҮРЭНЭЙНГӨӨ ЗАСАГАЙ ДЭЭДЭ ЗУРГААНАЙ ДЕПУТАДУУД БОЛГОЖО НЭГЭН ДУУГААР ҺУНГАЯ!

Зондоо хүндэтэй зоотехник

Үбэлэй дошхон хүйтэн Борьёогой уужам талаар ухаа тооһо татуулан, һаяхан үндэрлэжэ байһан үглөөнэй алтан шаргал наранай гэрэлдэ мушэтэн ялалзаһан мүнгэн сагаан сэнхэг һолонготуулжа байба.

Хайшаашье харахада, уужам тала нэмжынэ. «Борьёо гээшэмнай иимэл газар, һайхан лэ нютаг юм байна» гэһэн бодол һаяхан эндэ ерэһэн шэнэ хүнэй сэдьхэлые татана. «Нээрээшье хони үсхэбэрилхэдэ таатай газар гээшэ ха» гээд, ганса һанаандаа шэбшэнэ хэбэртэй. Эдэ бодолнууд тэрэнэй сэдьхэлые ээлүүдгүй ээлжэ, хонишо зоотехник болохо зориг түрүүлнэ.

1951 оной январиин нэгэн. Шэнэ жэл шэнэ амжалта заяаха хэтын юрөөл тэрээндэ найдхуулаа. Эгээл тэрэ үдэр Любовь Александровна совхозой главна зоотехник үүргэеэ дүүргэжэ эхилһэн байна.

Аянай хүнгэн тэргэдэ хүллүүлһэн агта морин амаяашье татуулхагүй ульгамаар урагшаа һуга һурэн, холошье ябаһанаа обёорбогүй. Совхозой хуушанай зоотехник, селекционер Михаил Гизатович Гизатовай зугаалхада сагайшье. үнгэрһэниинь мэдэгдэбэгүй. Тиигэжэ хөөрэлдэһөөр холын нэгэ фермэ хүрэхэ замда залуу зоотехник совхозой ажал тухай юу хээ тухайлжа, ойндоо хадуужа абаба.

Национальностьнуудай Советдэ һунгаха һунгуулиин 419-дэхи Зэдын округ

Харан гэһээнь үбэлэй түргэн хүйтэндэ хонид бэлшээридэ гарашанхай, хээрын сагаан талаар таран миралзажа ябаба. «Хүйтэниие мэдэхэгүй, шэмэтэй тэжээл эдихэгүй, яагаа үлшэр мал гээшэб» гээд, залуу зоотехник гайхана. «Малай тэжээлээр ехэ дутамаг гээшэбди. Тиигэбэшье Борьёогой хагдан һобхон муу үбһэнһөө дээрэ байха» гэһэн тайлбари абаба.

«Тиимэншье тиимэ, теэд ганса хагдаар холо ошогдохогүй, хэзээ бүхэндэ нөөсэ, элбэг тэжээлтэй байха хэрэгтэй һэн ха» гэжэ һанаха мүртөө, һая ерэһэн, юумэ үшөө хүсэд мэдээгүй ябаһан туладаа юутэ юухэгүй дуугархаяа хэмшээрхэд гэбэ. Тииһээ тиитэр ойроо хүртөөгүй арбаад мянган гектар газар хагда ногоонһоо бэшэ үрэжэлгүй, хосоржо хэбтээ ха юм. Хонидшье жэлэй дүрбэн сагта хагда ногоонһоо ондоо бэлшээри, шэмэтэ тэжээл гээшые хүсэд мэдэдэггүй байһан байгаа. Тиимэ болохолоороо малай тэжээл тухай асуудал 1955 он хүрэтэр совхоздо шиидхэгдэжэ шадагдаагүй байһан юм.

«Малай тэжээл тухай асуудал хэзээшье нэгэтэ шиидхэгдэхэл байха» гэжэ главна зоотехник ойндо хадуугдаһан бодол таагдажа Борьёогой атар талын алтан хүрьһэтэ шэнэ газар һэндэргэн һэхэгдээ. Һүн эдеэтэй, һөөг үндэр эшэтэй кукурузашье Борьёодо нютагжаа. Зелёнко ехээр хуряажа абаһаа гадна, тэрээниие хадангүй орхёод, малай үбэлэй бэлшээри болгобо. Тиигэжэ Борьёогой үүлтэртэ хонидой совхоз бүхы һүрэгөө тэжээлээр дүүрэн хангаха аргатай болобо.

«Эрдэмые—эдэбхи хэшээлээр һурадаг, дүршэлые — баатар ажалаар олодог» гэһэнэй удхатай, Любовь Александровнагай совхоздо ерэһэн түрүүшын жэлнүүд тэрээндэ ехэхэн һургуули болоһон байна. Нүхэр Уварова хэды эрдэмтэй зоотехник болобошье, хонин ажал гээшые хүсэд мэдэхэгүй ябаһан байгаа. Тиихэншье, гайхалтай бэшэ. Кировскэ областьдо түрөөд, түмэрзамшанай бүлэдэ үдэһэн, һураһан байна бшуу.

Любовь Александровна олоншье юумэ бодоогүй, зориһон хэрэгһээ тунхариха, бэрхэшээлһээ айха гээшые мэдэхэгүй байһан туладаа даадаг хэрэгтээ даамгайгаар эрхилжэ ороо һэн.

—Совхоздо анха ерэхэдэмни, зоотехник М. Г. Гизатов, директор Н. А. Мельников һайнаар угтажа, ажалдам туһалаа һэн. Михаил Гизатовичтай сугтаа хүдэлхэдөө бүхы асуудал хамта зүбшэжэ, хоюулан шиидхэдэг байнабди. Тэрээнһээ гадна, хонишод намда ехэ һургаал үгэлсэдэг. Бальжи Цыбенов, Цокто Чойдонов, Дари-Цырен Дуринов, Аюша Жанчипов болон бусад ажалай ехэ онол олоһон мэргэжэлтэд юм. Тэдэнэй зааһан заабари, үгэһэн зүбшэл ажалдам алхам нэмээлсэдэг,—гэжэ нүхэр Уварова хөөрэнэ.

Анханда фермэ, отарануудта ошоходоо бурят хэлэ мэдэхэгүй, хонишодтой хөөрэлдэхэ дадал олоогүй байжа, тулгардад гээ. Теэд хүсэһэн юумэ һанаанай гэдэгэй ёһоор, Любовь Александровна тэрэ бэрхэшээлые ябууд дабаа һэн. Мүнөө хонишодой тон ойрын нүхэр, һанаха байха хүниинь болонхой. Хонишод тэрэнэй хэлэһэн, үгэ, зааһан заабариие анхаралтайгаар шагнадаг, шухалада бододог байна.

Хабарай тэнгэри харатай, мэхэтэй ха юм. Нэгэтэ огторгойн дээбэр сиидыжэ, уулын оройгоор няалдангир үүлэн хүрилөөд, барометрын годли шуурга заагаад байба. Саһа шуурганай болоо һаа хонид жэдэхэ, шэрбэгдэхэ, алдагдажа болохо байгаа. Энэ ушар зоотехнигэй һанаае зобоожо, һууха байхашье сүлөө, олгобогүй. Морёо хүллөөд лэ отарануудта ошохоор мордобо.

Газаа шэб харанхы, нюдэ анима... Тэрэ үеэр бүхы юумэн, хаа хаанагүй унташаһан мэтээр үзэгдэбэ. Гэхын дашарамда, Любовь Александровна нюдөө сором гүүлээгүй... Харуулшанай хани — хотошо нохойнуудай абяан холо ойрын отаранууд тээһээ дуулдана. Тэрээниие азимут болгон ябаһаар зоотехник хонишодтоо хүрэбэ.

— Хэмши? гэһэн сошордуу абяан гэнтэ дуулдаа.

— Биб! — гээд зоотехник харюусаба. «Һүниин зоргоор юу бэдэрээ хүн гээшэб» гэжэ һанаһан хонишон тэрэнэй ямар хэрэгээр ерэһыень мэдээгүй байгаа. Тэрэ нюуса элирхэдээ, үглөөгүүр һэрэмжэтэй байха һанал хонишодто оруулаа. Ажалайнгаа үдэрые юрын гуримаар бэшэ, харин тон һайнаар эхилжэ наринаар үнгэргэхые дурадхаба. «Хонидоо километрһээ холо абаашангүй адуулаарайгты. Хэрбээ хонид шуурганда жэдээ һаа, һалхи руу ябажа, хотондоо ерэхэ» гэбэ.

—Мэргэжэлтын хэлээшэ тэрэ ёһоороо болоо һэн,—гэжэ хонишон Гомбожапов хөөрэнэ.

«Июлиин арба болошобо. Хонидни хайшалагдаадүй байһаар юун болохонь гээшэб» гэжэ совхозой нэгэ хонишон һанаагаа зобонги байба ха. Любовь Александровна уданшьегүй орожо ерээ һэн гэхэ. Хонидыень хаража үзөөд: хонидойш түлөө бишье шамһаа дутуугүйгөөр һанаагаа зоболсоноб. Үшөөл арбаад хоног ябуулая, нооһониинь гээгдэхээр бэшэ байна гэбэ. Тэрэнэй һүүлээр бороо хура орожо хонидой нооһон зунгагтаад, мэргэжэлтын хэлэһэн үгэ, зааһан болзорой зүбынь элирээ бэлэй. Тиигэжэ тэрэ отара нооһо тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн юм.

Түл абаха, тэдэниие эдеэлүүлхэ, харууһалха, хонидой ороо үнгэргэхэ, һанда тушаагдаха, мал шахаха гэхэ мэтэ асуудалнууд зоотехнигэй хабаадалгагүйгөөр хэзээшье шиидхэгдэдэггүй байна. Хонишодтой хамта ажаллажа, хонишон болоһон зоотехник мүнөө тэдэниие ажалай түрүү аргада, эрдэм ухаанай туйлалтада һургана. Нүхэр Уварова — хараһан юумэеэ алдахагүй хурса хёрхо, малша бэрхэ хүн юм, хэлэһэн ажаглаһан юумэнь хэзээ бүхэндэ тудалдадаг гэжэ малшад магтана.

Амжалта өөрөө ерэдэггүй, үнэн сэхэ оролдосотой ажалаар туйлагдадаг.

Урдань Борьёогой совхоз тэжээлээр гасагдажа, малай хүшэ алдуулдаг, түл үсөөнөөр абадаг, нооһо багаар хайшалдаг байһан юм. Нүхэр Уваровагай анхан совхоздо ерэхэ үеэр эндэхи хонидой олонхинь шэрүүн, шэрүүбтэр нооһотой, олзо доходоор бага, гаргаша ехэтэй байгаа.

Энэ дутагдалые зайсуулха зорилгоор 1951 ондо Борьёогой совхоз грозненско үүлтэрэй хусануудай үрөөр нютагай үүлтэрэй хонидые үрэжүүлжэ, хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулжа захалаа һэн. Мүнөө совхозой хонидой 90 шахуу процентнь нарин, нарибтар нооһотой болонхой. Тэрэшэлэн 10—12 килограмм нооһо үгэдэг холимог үүлтэрэй хусануудтай болоно байна.

Любовь Александровна Уваровагай хүдэлжэ эхилһэн үеһөө хойшо совхозой хонидой тоо хоёр дахин нэмээ, нооһоной абтаса таба дахин ехэ болгогдоо. Һү, мяха абалгааршье бараг ябажа байнхай. Эдэ бүхы туйлалтануудта нүхэр Уваровагай хубитань ороһон байха.

—Хонишодой ажал эмхидхэхэ хэрэгтэй. Отара зүбөөр бүридүүлхэ, һайн хүнүүдые ахалагша хонишод болгожо табиха шухала. Илангаяа эхэ хонидой отарада онсо анхарал хандуулха ёһотой,—гэжэ нүхэр Уварова хөөрэнэ. Хонидойнгоо тооё олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэтээ хамта, туд бүридөө 5—6 килограммһаа доошо бэшэ нооһо үгэдэг нютагай үүлтэрэй хонидые бии болгохо хүсэл зорилготойгоор совхозой главна зоотехник ажаллана.

* * *

Зэдэ, Тори, Закаменай аймагуудай, Городок городой ажалшад СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгын эхилхэдэ Борьёогой совхозой главна зоотехник Любовь Александровна Уваровае нэгэн дуугаар нэрлээ һэн. Иимэ ехэ найдабариие нүхэр Уваровагай харюулжа шадахань лабтай.

Энэ басагаяа Совет гүрэнэй засаг түрын дээдэ зургаанай депутат болгожо һунгая!

Н. ЦЫБЕНОВ.

Һунгагшадтайгаа уулзаба

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведтэ һунгаха Улан-Удын Городской һунгуулиин 377 округһоо депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Марк Антонович Чернышов Городок городто, Закаменай, Ториин, Зэдын аймагуудта ябажа, һунгагшадтаяа уулзаба.

Февралиин 26-да Петропавловка тосхондо мүн лэ иимэ уулзалга болоо.

—Ажал хүдэлмэреэрээ алдартай, солотой болоһон промышленностиин, хүдөө ажахын түрүүшүүлые, наука, культура болон искусствын эрхим түлөөлэгшэдые Гүрэнэйнгөө засагай дээдэ органдо дэбжүүлнэ. Тэрэ тоодо Марк Антонович Чернышов оролсоно—гэжэ этигэмжэтэ нюур, Петропавловкын дунда һургуулиин багша Н. М. Наумова хэлээд, тэрэнэй түлөө голосуудаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

Удаань үгэ хэлэһэн нүхэд: Башаров, Пирогова, Хайдуков, Попов, Раднаева, Балдаруев, Борисов гэгшэд үгэ хэлээ.

Трибунада нүхэр Чернышов гарана. Промышленностиин, хүдөө ажахын урда табигдаһан зорилгонуудые город, хүдөөгэй ажалшад эбтэй зэтэйгээр бэелүүлээл,—гэжэ нүхэр Чернышов һунгагшадта хандана.

Үзүүлһэн этигэл найдабариетнай харюулхын тулада хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа гамнангүй ажаллахаб гэжэ нүхэр Чернышов һунгагшадаа этигүүлнэ.

Манай корр.

НҮХЭД ХОНИШОД! Мухаршэбэрэй аймагай „Путь Ленина" колхозойхидой жэшээгээр эртынгээ хурьгадые хаһа саг соонь эхэһээнь һалгаажа түлжүүлэгты

1000-гаад хонин отондо оруулагдаа

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 1600-гаад хурьган абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Эндэ 1000-гаад хонин отондо оруулагдаа.

Ахалагша хонишод П. Чимитовэй, Б. Цыдыповэй отарануудай тус бүридэнь 400 гаран хонин хурьгалаад, олонхинь хэнзэлүүлэгдэхээр отондо оруулагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые эрхим бэлэгтэйгээр угтахын тулада энэ колхозой хонишод улам эдэбхи оролдосотойгоор ажаллана.

М. Очиров.

Кудара-Сомон.

Хурьгадаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлнэбди

Манай Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артель аймаг соогоо хонёор олон колхозуудай нэгэниинь юм. Бүхы отарануудта 14 мянган хонин бии. Үнгэрһэн жэлдэ эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 120 килограмм ноолон абтаа. Хонин ажалһаа 1 миллион 200 мянган түхэригэй олзо доход оробо. Энэмнай бүхы олзо доходоймнай 60 процентнь шахуу болоно.

Колхозойнгоо олзые дээшэлүүлжэ, колхознигуудай байдалые үшөө баян дэлгэр болголсохын тулада хонин һүрэгөө саашадань олошоруулха гээшэ, бидэ, хонишодой нэрэ хүндын хэрэг мүн. Тиимэһээ колхозоймнай хонишод арга боломжонуудаа һайса тооложо үзөөд, 100 эхэ хонин бүриһөө 140-һөө үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн социалистическэ уялга абанхай. Манай Үлэгын отарын хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 160 хурьга абажа түлжүүлхын түлөө оролдожо байна.

Уялгануудаа дүүргэхын тулада бидэ хамтадаа 900 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ ёһотойбди. Мүнөө 490 хурьган абтаад гарзагүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Хурьгашад Гарма Цырендоржиева, Нимацу Эрэгдулова, Цырендулма Бадмаева, Ханда Дашидондопова, Ешэ-Дулма Гармаева гэгшэд һайнаар хүдэлнэ. Зунай һарануудта хурьга абахын зорилгоор 310 эхэ хонин үрэжүүлэгдээ. Хонидоо үдэртөө хоёр дахин уһалнабди. Хурьгалһан хонидто үглөөгүүр эртэ 1 килограмм силос, 0,5 килограмм үбһэ үгөөд, үдын 12 саг хүрэтэр эдеэлүүлнэбди. Үдэрэй 4 саг болотор хотондоо дүтэхэнүүр адуулжа, уһалаад силос үгэнэбди. Нарай хурьгадта минеральна тэжээл — дабһа, модоной хөө, улаан шабар үгтэдэг. Хурьгад кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гэй бүхы һунгагшадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, абаһан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэбди.

Ш. Цырендоржиев, Кяхтын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой отарые даагша.

Түрүү хонишоной отарада

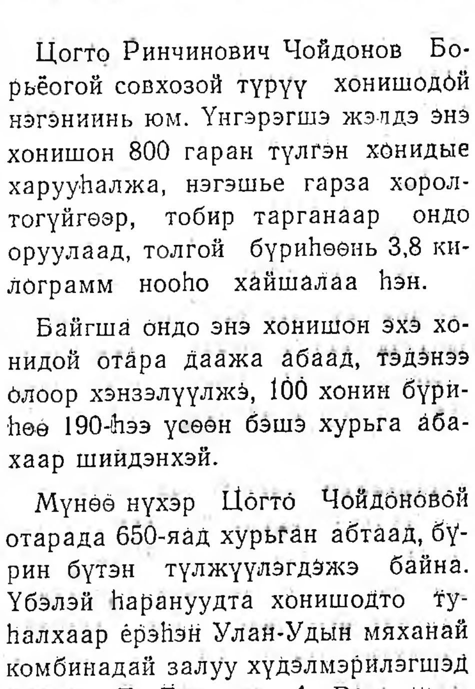
Цогто Ринчинович Чойдонов Борьёогой совхозой түрүү хонишодой нэгэниинь юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ хонишон 800 гаран түлгэн хонидые харууһалжа, нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулаад, толгой бүриһөөнь 3,8 килограмм нооһо хайшалаа һэн.

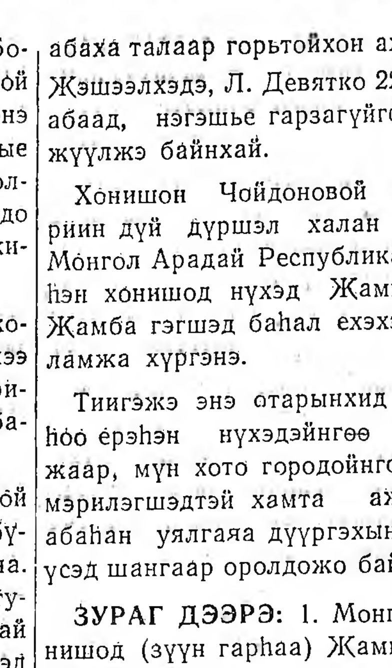
Байгша ондо энэ хонишон эхэ хонидой отара даажа абаад, тэдэнээ олоор хэнзэлүүлжэ, 100 хонин бүриһөө 190-һээ үсөөн бэшэ хурьга абахаар шиидэнхэй.

Мүнөө нүхэр Цогто Чойдоновой отарада 650-яад хурьган абтаад, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэжэ байна. Үбэлэй һарануудта хонишодто туһалхаар ерэһэн Улан-Удын мяханай комбинадай залуу хүдэлмэрилэгшэд нүхэд: Л. Девятко, А. Рожицина, Е. Старцева, В. Полынцева, А. Максимова гэгшэд хурьгалһан хонидые харууһалха, эдеэлүүлхэ, хурьгадые абаха талаар горьтойхон ажал... Жэшээлхэдэ, Л. Девятко 220 х... абаад, нэгэшье гарзагүйгөөр ...жүүлжэ байнхай.

Хонишон Чойдоновой хүд... риин дүй дүршэл халан аба... Монгол Арадай Республикаһаа... һэн хонишод нүхэд Жамьянс... Жамба гэгшэд баһал ехэхэн ... ламжа хүргэнэ.

Тиигэжэ энэ отарынхид Мо... һоо ерэһэн нүхэдэйнгөө туһа... жаар, мүн хото городойнгоо х... мэрилэгшэдтэй хамта ажал... абаһан уялгаяа дүүргэхын ... үсэд шангаар оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Монголой ...нишод (зүүн гарһаа) Жамьянс... Жамба гэгшэд хонидто силос ...жэ байна. 2. Түрүү хонишон Ц. ...донов, хурьгашан Л. Девятко.

М. Тимофеевэй фото, тé...

ҮРЭТЭЙ АЖАЛ

Хүнгэн солбон, хүдэр ажалша Цыден үбгэниие хараһан хүн тэрэниие дала шахажа ябана гэжэ яашье таахагүй.

Хорин табан жэл соо хони харууһалхадаа Цыден Чагдурович үбһэ тэжээлээр дутаха, үбэлэй хүйтэндэ шэрбэгдэхэ, ган зуниие гаталха зэргээр элдэб бэрхэшээлнүүдые дабаа. Тэрэ үе соогоо эхэшье, һубайшье хонидые харууһалһан байна. Хусануудые, мүн жэжэ, малшье даагаад туршаба. Алииеншье арбан хурган шэнгеэрээ абажа ябаа, харууһалаа, оншо түхэлынь таагаа.

Тиимэ малшанда ямаршье хүдэлмэри бэрхэтэй бэшэ, дааһан хэрэгээ ходоодоо нарин нягтаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр дүүргэдэг. Тиимэл хадань колхозынь энэ хонишондо харюусалгатай, хүндэтэй ажал даалгадаг байна. Цыден Чагдурович үтэлөөб гэжэ хүнэй хойно орохо дурагүй, шэнэ болоһон юумые дэмжэлсэн, тэрэнэй жолоо барилсан ябадаг.

Олон жэлдэ олоһон онол шадабариингаа ашаар хонишон Чагдуров жэлэй дүрбэн сагта малые яажа, хэзээ, адуулха, эдеэлүүлхэ, уһалхаяа һайса мэдэнэ. Тиимэл хадань тэрэнэй хонидынь ходо хүшэ шадал һайнтай байдаг.

— Хонин һүрэгые хүгжөөхэ, тэрэниие харууһалха, түлжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал оролдолго хэрэгтэй юм. Ажалдаа амжалта туйлахын тулада хүдэлмэридөө эрдэм ухаанай туйлалта, ажалай түрүү арга шадабари зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ ёһотойбди, —гэжэ энэ хонишон хөөрэнэ.

Хонидые искусственнаар үрэжүүлгые Цыден Чагдурович отарада хамагһаа түрүүлэн хэрэглээ һэн. Хонидоо искусственна аргаар отондо оруулаад, нёдондо нэгэшье хони һубайруулаагүй. Цыден Чагдурович

үбэлэйнгөө дүтын бэлшээри алмажа, хонидоо намар орой болотор холын бэлшээридэ ябуулдаг заншалтай. Тиигэжэ ойрынгоо бэлшээриие хонидой хурьгалха үедэ хэрэглэдэг.

Үнгэрһэн жэлдэ хонидойнь зунай бэлшээри муу ургасатай байгаа юм. Тиихэдэнь хонидтоо зелёнко сабшажа эдюулбэ. Тиин хонидынь гансата һайжаржа, искусственна үрэжүүлгын үе хүрэтэр ехэ хүшэ абаһан байгаа. Таряа ряалгын эхилхэтэй хонидоо таряанай ...тэ бэлшээнэ. Иигэжэ хони... таргалуулдаг, намартаа хүшэ... һан хонид үбэлжэлгые тэсэм... гээр үнгэргэнэ.

Цыден Чагдурович үндэр на... тай болобошье, малайнгаа тэж... өөрынгөө хүсөөр бэлдэдэг занш... тай. Абаһан үбһэниинь шанар һа... тай, арьбаншье байдаг.

Ториин аймагай Карл Ма... сын нэрэмжэтэ колхозой ... лени үбгэн хонишоной үрэж... тэ ажалые үндэрөөр ... нэдэг. Үнгэрэгшэ зун хонишон Ча... дуров Хүдөө ажахын бүхэсою... выставкэдэ ошожо ерээ. Хорин... бан жэлэй туршада хонин аж... дээрэ шэн зоригтойгоор хүдэл... рилһэнэйнгөө түлөө Цыден Ча... ров БМАССР-эй Верховно Сове... Президиумэй Хүндэлэлэй грамот... шагнагдаһан юм. Мүн лэ оло да... үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Хонишон үбгэн Хандажап ... шэнтээ туйлаһан ажалаараа ... наагаа амарнагүй. Ажалайнгаа ... хы арга боломжонуудые хүсэд... хэрэглэн, ажал хүдэлмэридөө ... шадаа амжалта туйлахаар энэ ... нишон шиидэнхэй.

Хориин аймагай улаан одоной... дой үүсхэлые халуунаар дэмжэ... Цыден Чагдурович Чагдуров ... жэлдэ хонидоо хэнзэлүүлжэ, ... хонин бүриһөө 150 хурьга аба... толгой бүхэнһөөнь 3 килограмм но... һо хайшалха уялга абаад, улам ... шэ зоригтойгоор ажаллажа бай...

Санжи Табда...
Пунцук Цыбено...

...уурһамнай жададал хурса байг лэ!

...ЭН ЮУМЭЕЭ ХҮСЭНДЭНЬ ХҮРГЭХЭ

(...йтын МТС-эй парторганизациин секретарь нүхэр ПАВЛОВ)

...республикын газе... һүүлэй үедэ шэнэ... айжараа, хүдөөгэй ... ажабайдал, ...эг тухай үргэнөөр, ...йгоор бэшэдэг, шу... ...хала асуудалнуудые ...олоо. Гэхэ зуура, ...юумэнүүдые эсэстэнь ...лбууланггүй орхи... ...ень шаналмаар бай... ...ие доро дурсаг... ...имтанууд тобшохо... ...ьарилжа үгэнэ. Ма... ...йынхид аймаг дото... ...лдуурин системын ...ан тухай жэлһээ ...ерэлдэдэг, энэ асуу... ...е болоод дурсадаг. ...аа 1957 ондо «Бу... ...льская правда» га... ...хүдэлмэрилэгшэ нү... ...уев ехэ шүүмжэ... статья бэшэһэншье ...ээд ямар хэмжээн Хүдөө ажахын минис... ... хүдэлмэрилэгшэд ... харюусааб гэжэ ...ата дуулгангүй үлэ... ...э хүдэлмэришье тии... мартагдашоо.

Хүдөө ажахын урга... ...ай ургасые дээшэ... ...тухай үнгэрһэн жэлдэ хуудаһанууд дээрэ ...ин шуулан болоһон ...Гэбэшье, энэ асуу... ...ал хүсэндөө хүрэг... дөөгүй үлэшоо. Яруунада баян ургаса абаха талаар юунэй хэгдэһэниинь уншагшадта дуулгагдаагүй.

Урда жэлнүүдтэ һү һаалгые дээшэлүүлхэ тухай оло дахин хөөрэлдөөн гарабашье, хооһоор дүүрэв. Һү һаалгаар нилээд амжалта үнэхөөрөө туйлагдаа. Гэхэтэй хамта, энэ жэл тус асуудалые манай газетэнүүд мартажа байһан хэбэртэй. Юуб гэхэдэ, һү һаалгые хайшан гэжэ дээшэлүүлхэб, үнеэдээ ямараар харууһалхаб гэһэн асуудалнуудые тайлбарилһан статьянууд һүүлэй үедэ үсөөрөө. Мүнөө гансал хони үсхэбэрилхэ тухай ехээр бэшэдэг болошонхойбди. Энэ манай буруушье бэшэ aaб даа. Гэхэтэй хамта, ажахын бусад шухала асуудалнуудые мартаха ёһогүйбди.

Саашадаа манай газетэнүүд ажахын асуудалнуудые үргэнөөр харуулһан статьянуудые түсэбэй ёһоор саг үргэлжэ толилжо байха зэргэтэй. Түрүүшүүлэй дүй дуршэл тухай бэшэхэдээ тодорхойгоор, бүхы талыень үргэнөөр харуулжа, тэрээниие ажалшадай дунда һайса тараажа байбал, манай хүршэ Читын областьһоо мүрысөөндөө хожомдохогүй байһамнай лабтай.

...риг сэбэрые сахия

(Врач ОЛЕЙНИКОВА)

...ээр ажаллажа байдаг түрүүшүүл тухай бэшэхэтээ ...нэйнгээ, бухыдөө зоной бэеын элүүр тухай мар...гүйбди. Теэд энээн тухай түбэйшье, республикын... ...агайшье газетэнүүд тон багаар бэшэдэг. Мүн ариг сахиха тухай багаар бэшэгдэнэ.

...һургуулида нэгэдэхиһээ абаад, дүрбэдэхи класс хү...нь хайшан гэжэ бэеэ эпхэ элүүрээр, сэбэрээр абажа ...тухай үхибүүдтэ заагдадаг. Теэд үхибүүдэй сэбэрээр ...жа ябаха тухай һургадагшье һаа, һургуулиинхид ...ариг сэбэрые наринаар сахихаяа оролдодоггүй. Зарим ...нуудта эдеэлхынгээ урда тээ гараа угааха угаал...ры байдаг. Иимэ аад түрүүн заатагүй гараа угаа... ...ээрнь эдеэлхэ тухай заажа байһанай хэрэг байна ...ал?

...даа халдабарита үбшэн бии болодог. Жэшээлхэдэ, ...нохойн галзууралга бии болоод, энээн тухай, галзуу ...ээ хайшан гэжэ бэеэ хамгаалха тухай багахан статья ...Монгольская правда» газетэдэ эльгээһэмни гаргаа...н.

...даа ариг сэбэрые наринаар сахижа байха тухай саг ...бэшэжэ байхыетнай хүдөө бэшэгшэдые ехээр урял... ...Муухайгаар, һаланаар бү бай!», «Муухайгаар бү эдеэ... ...бшо, муухай газарта бү хүдэлэ!» гэһэн лозунгнуу...ин болгохыетнай гуйнаб. Иимэ статьянуудай орохоодо ...нууд газетынгаа хуудаһануудта һуури үгэлсэжэ бай... ...ёб. Манай хүнүүд һайнаарше ажаллаха, һайн һай...шье ажаһууха ёһотой.

Улан-Удэдэ һая хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй республиканска II съезд боложо үнгэрөө. 500 гаран хүн сугларaa. Съездэ хабаадагшад партиин обкомой секретарь нүхэр Ц. О. Очировай элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсэбэ. Олон делегат үгэ хэлээ, хүршэ область, республиканууднаа ерэһэн айлшад, аймагууд, предприятинууд, колхозуудай түлөөлэгшэнэр Бурят-Монголдо большевистскэ хэблэлэй бии болоһоор 40 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан халуунаар амаршалжа, «Бурят-Монголой үнэн», «Бурят-Монгольская правда» газетэнүүдэй редакцинуудта бэлэгүүдые барюулба. Ойн үдэрөөр дашарамдуулан БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум эдэбхитэй бэшэгшэдые, газетын хүдэлмэрилэгшэдые— хамта 34 хүниие Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа.

Съезд дээрэ үгэ хэлэһэн зарим хүнүүдэй хөөрөөе доро толилбобди.

Нэрээ һанаял

(Хориин делегат нүхэр ГРИГОРЬЕВ)

«Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдэй ехэ хүдэлмэри хэжэ байдагынь мэдээжэ. Тиибэшье би тэдээндэ тогтонгүй, манай газетэнүүдэй хүдэлмэридэхи зарим дутагдалнууд тухай хэлэхэ хүсэлтэйб. Илангаяа «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ үгы, болоогүй юумэнүүд тухай бэшэгдэшэдэг. Жэшээлхэдэ, 1957 оной декабриин 12-то хүдэлмэришэн бэшэгшэ нүхэр Дидяевай статья толилогдожо, Хандагайн модо бэлэдхэлэй пунктынхид 4000 кубометр модо шэрээ гэжэ мэдээсэгдэһэн байгаа. Харин үнэн дээрээ оройдоол 2,5 мянган кубометр шэрэгдээд байһан юм.

Мүн тэрэшэлэн 1958 оной январиин 31-дэ «Модошодой мүрысөөн» гэһэн гаршагтайгаар баһал алдуутай статья толилогдоо. Статья соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, модошод модо отолхо, зөөхэ кварталайнгаа түсэбые болзорһоо урид дүүргэхээр шиидхэбэ гэжэ хэлэгдээ һэн. Харин тиин гэһээ ямаршье тиимэ уялга абтаагүй байһан юм. Саашань тэрэ статья соо баһал ондоо алдуунууд, хүнэй нэрэнүүд буруугаар бэшэгдэһэн байгаа.

Энэ жэлэй январь һарада «Бурят-Монгольский комсомолец» газетэдэ «Бэрхэш, «Виктор» гэһэн анхарал татама гаршагтай статья гараад, баһал шал дэмы байшоо. Энэ статья соо хэлэгдээшээр, Виктор тракторaa дууһан заһаа гэжэ магтагдаһан байгаа. Харин үнэн дээрээ тэрэ Викторынь трактораа заһабарилха гэжэ һанаашалаашьегүй байһан юм.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, манай газетэнүүдэй редакцинууд үнэнтэ байдалые байһан соонь бэшэхээ, хүдөө бэшэгшэдэйнгээ мэдээсэлнүүдые шалгахаяа оролдоногүй. Республикын газетэнүүд аад, ядахадаа нэрээ һанажа, эдэ мэтын шал дэмы юумэнүүдые бэшэхээ болихо, толилһон юумэнүүдтээ наринаар хандаха хэрэгтэй.

Тиихэдэ республикын газетэнүүдые бүри олон хэһэгээр гаргадаг болохо, илангаяа хүдөө нютагуудта олоор эльгээхэ, хүдөөдэ номой, журналнуудай худалдаа наймаа һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ һананаб.

Манда туһаламжа хэрэгтэй

(Түнхэнэй делегат нүхэр ЗАНДЕЕВ)

Би Бурят-Монголой АССР-эй эмхидхэгдэхэһээ хойшо гэхэ гү, али 1923 онһоо хойшо «Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдэй бии болоһонһоо хойшо хүдөө нютагһаа редакцинуудта бэшэжэ байдаг гээшэб. Һургуули багатай, үндэр наһатай болоһоншье һаа, партийна ажабайдалай, хүдөө ажахын, худалдаа наймаанай асуудалнуудаар статья, корреспонденцинүүдые эльгээдэгби. Тэдэнэй зариманиинь газетэнүүдтэ хэблэгдэжэ, зариманиинь хэблэгдэдэгшьегүй.

Республикыншье, аймагайшье газетэнүүдэй редакцинуудай хүдөө бэшэгшэдтээ саг үргэлжэ туһалжа байгаа һаань. һайн байгаа. Хүдөө нютагуудһаа бэшэхэдээ ямар һарануудта, ямар асуудалнуудта анхаралаа ехээр табиха тухай, хайшан гэжэ статья, корреспонденцинүүдые бэшэжэ байха тухай түсэб, заабари хирэ хирэ болоод манда эльгээгдэжэ байбал аргагүй туһатай байха һэн.

Заримдаа шухала гэжэ һанаһан асуудалнуудаараа статья бэшэхэдэ газетэдэ хэблэгдэдэгшьегүй, хэмжээшье абтадаггүй, ядахадаа редакциһаа харюушье эльгээгдэдэггүй. Жэшээлхэдэ, би 1956 ондо Хэрэнэй МТС-эй харьяата колхозуудта газарай муугаар элдүүрилэгдэдэг, элдэб ургамалнуудай полинуудта тааруулагдангүй тарилгадаг тухай шүүмжэлхы статья бэшэһэмни ямаршье үрэ дүн, харюугүйгөөр хосоршоо һэн. Хүдөө бэшэгшэдэйнгээ мэдээсэлнүүдтэ анхаралтайгаар хандажа, хододоо туһалжа байха гээшэ редакцинуудай нэгэ шухала хүдэлмэри гэжэ һананаб.

Бидэнээ бү мартыт

(Городок городой делегат нүхэр ФИЛИМОНОВА)

Республикын газетэнүүдтэ манай Городок город тухай тон багаар бэшэгдэдэг байһаниинь гэмшэлтэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэл багахан заметкэһээ бэшэ, «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ манай город тухай юуншье бэшэгдээгүй. Тиихэ мүртөө тэрэ заахан мэдээсэл соо хэдэн алдуу гаргагдаһан байгаа. Манай эндэ алтанай угаагдадаг, городоймнай үйлсэнүүдэй асфальтаар хушагдашаһан хэбэртэйгээр тэрэ мэдээсэл соо шал худалаар бэшэгдээ. Ийгэжэ үгы юумые бии болгожо бэшэхэдэнь, ажалшад миил энеэдэ наадан болгоод, газетэдэ үнэншэхээ болёод үнгэрдэг байна бшуу.

1957 ондо Зэдын комбинат түсэбөө дүүргээгүй. Заримдаа маниие шүүмжэлжэ байха хэрэгтэй байгаа аалам. Хэрбээ республикымнай газетэнүүдэй манай комбинадые мартадаггүй байгаа һаань, ажалдаа нэгэ бага һайншье амжалта туйладаг байжа болохо һэмди.

Хуудаһанууд дээрээ нэгэ бага хашалдад гэжэ, манай городто һуури үгэхыень республикын газетэнүүдэй редакцие руднигайнгаа ажалшадай зүгһөө гуйха байнаб. 1958 ондо манай республикын урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө республикынгаа бүхы ажалшадтай нэгэн хамта тэмсэхээр шиидэнхэйбди. Манай газетэнүүд мандаа эгээл дүтэ, ойлгосотой, һонирхолтой, хүндэтэй болоһой гэжэ бидэнэр хүсэнэбди.

ХЭМЖЭЭ АБХУУЛХА ШУХАЛА

(Зэдын аймагай Дэрэстэйн сомоной түрүүлэгшэ нүхэр ЦОКТОЕВ)

Шүүмжэлхэ, өөрыгөө шүүмжэлхэ гээшэ айхабтар хурса зэбсэгнай байһаниинь мэдээжэ. Бээ бэеэ, өөрынгөө хүдэлмэри шүүмжэлжэл урагшаа ябадаг ха юмбибди. Тиибэшье манай газетэнүүд шүүмжэлэл багаар хэдэг. Шүүмжэлхы зарим статьянууд хэблэгдэбэшье, хурсаар, хойрог нобшо, һанаа амар хүнүүдые хүндүүлхэй газарыень дайруулжа бэшэгдэнэгүй.

Газетэдэ толилогдоһон шүүмжэлхы статьянуудаар хэмжээ абтадаггүй, зарим хүтэлбэрилэгшэд тэдэниие мэдээшэгүй болоод үнгэргэхые оролдодог. Хэзээ гараһан, ямар статьягаар ямар хэмжээ абтааб гэжэ газетэнүүдшье бэшэдэггүй.

Газетэнүүдые хаража байхада, дутуу дунданууд үгы шэнгеэр, хуул һайн, хуул магтуулмаар юумэнүүдэй боложо байһан шэнгеэр һанагдадаг. Зүгөөр тиимэ бэшэ байһаниинь мэдээтэй. 1954 ондо би «Үнэнэй» редакцида нэгэ статья эльгээгээ һэм. Теэд тэрэмни газетэдэшье гараагүй, харюушье үгтөөгүй.

«Бурят-Монголой үнэнэй» редакци статьянуудые удаан байлгажа, хоёр-гурбан һара үнгэрһэн хойно, танихаар бэшэ болотор хубилгаад гаргадаг. Түргэнөөр, ехээр эрсэлэнгүйгөөр статьянуудые гаргахаяа яанаб гэжэ халагламаар болодог.

Колхозуудай экономико тухай газетэнүүд багаар бэшэнэ. Ниитын зөөриие үрилтэдэ оруулдаг хүнүүд тухай шангаар шүүмжэлхэ хэрэгтэй. Манай аймагта колхозуудай хүнүүдһээ, элдэб эмхи зургаануудһаа абаха мүнгэниинь айхабтар ехэ болошоо. Гансахан манай сомоной колхозууд январиин 1-дэ 165 мянган түхэригэй абалитай байба. Зүгөөр колхознигууд артельдэ үритэй бэшэ; хүтэлбэрилэгшэдынь 5—10 мянган түхэригөөр абажархиһан байдаг. Тиигэжэ элдэб хүнүүдһээ колхозуудай абаха мүнгэн жэл бүри ургана. Колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд салин хүлһэ, ажалта үдэр ехээр абадаг аад, ниитын зөөридэ оролсоһонойнь, саг соонь бусаахагүй аад, зээли мүнгэ ехээр абаһанайнь хэрэг юун байна гээшэб? Иимэ ушарнуудые партийна, советскэ хүтэлбэрилэгшэд тоодоггүй гэхэ гү, али хайхардаггүй.

Эдэ мэтын ябадалнууд тухай газетэнүүд горьтой бэшэдэг болобололынь, бэшэһэн юумэнүүдээрээ заатагүй хэмжээ абхуулдаг болобололынь һайн байгаа.

„Тархайе" зон ехэ һонирхоно

(Сэлэнгын аймагай делегат нүхэр Ц. БАЛДАНОВ)

Үгэ хэлэһэн зарим нүхэд «Бурят-Монголой үнэн» газетэ ойлгогдосогүй хэлээр бэшэгдэнэ гэжэ шүүмжэлээ. Би энээниие зүбшөөнэгүйб. Газетэ манайл, бурят арадай хэлэн дээрэл гарана ха юм. Тиин гэтэр, газетэ ойлгогдосогүй гэхэнь буруу, газетэ үдэр бүри уншадаггүйл хүнүүд тиигэжэ хэлэдэг. Зүгөөр, һай һайн статья, һонирхолтой мэдээсэлнүүдэй хажуугаар, мүн мууханшье, ойлгогдосогүйгөөршье бэшэһэн юумэнүүд гаража болоо юм аабза. «Бурят-Монголой үнэн» газетын редакциин нэгэ дутагдалынь юуб гэхэдэ, түрүүшүүлэй дүй дуршэл тухай багаар бэшэнэ. Заримдаа түрүүшүүлэй хүдэлмэри тухай бэшэгдэбэшье, халирхайханаар, дүй дуршэлыень һайса ухашалан гаргаагүй байдаг.

Мархайн аша Тархай тухай буланай бии болоһониие нүхэр Намсараев ехээр һайшаажа хэлээ. Бишье баһал тиигэжэ һанадагби. Хүдөөгөөр ябахада «Бурят-Монголой үнэн» газетын энэ буланиие зон айхабтараар һонирхон уншажа байдаг. Хүнүүд газетэ абамсаараа, тон түрүүн, «Тархайтай гү?» гэлдээд, гурбадахи хуудаһа һэхээд үзэдэг юм.

Һүүлэй үедэ «Бурят-Монголой үнэн» газетын хуудаһанууд дээрэ фельетонууд харагдахаяа болишоо. Фельетониие мартаха ёһогүйбди.

Заримдаа муугаар, «модохироор» оршуулагдаһан юумэнүүд ябадаг. Һайнаар бодожо үзэхээ, «мулихэеэ» оршуулагшад залхуурна ха. Хүндэхэн мэдүүлэлнүүдэй байхада һайнаар бурядшалаад гаргахын орондо, айгаад, ород янзаарнь, үгын байһан байһаарнь оршуулжархиһан ушарнууд ябадаг байна.

Хүдөө бэшэгшэдтэ туһалжа байгаа һаа һайн һэн. Хайшан гэжэ, юун тухай, ямараар бэшэхэ тухай хүдөө бэшэгшэдтэ туһаламжа болгон багахан ном гаргаа һаа һайн байгаа.

Хурса нюдэтэй, һонор шэхэтэй зонуудта

(„Советская Россия" газетын түлөөлэгшэ нүхэр КУШЕЛЕВ)

...тская Россия» ... хүдэлмэрилэг... ...гһөө ехэ мэн... ...ргөөд, Бурят... ...ю большевистскэ ...ай бии болоһоор ...ай алдарта ой... дашарамдуулан. ...лыем зүбшөө...

...лмэришэн, хүдөө ...шдэй урда ехэ, ...лгатай, хүндэ... ...лго табигдана. ..., хүдөө бэшэгшэд, ...ар ехэ хүсэн гээ... ...аанар арад зоной ...н бодол, хүсэл эр... ...ыень харуулжа ..., шэнэ түрүү юу...дые дэлгэрүүлжэ ...хүнүүд гээшэт.

...нэгэ хэдэн ушар... ... анхаралыетнай ...жаа һанаатайб. ...эришэн, хүдөө ...шэ гансашье ду...дануудые шүүм..., түрүүшүүлые ...а, һонинуудые дуулгажа байха бэшэ, мүн өөрөө эрхим ажалай жэшээ харуулжа байха ёһотой. Үнэн болоһон ушар тухай үнэн зүбөөр бэшэхэ хэрэгтэй. Хоб зөөдэг, хэрүүл хёмороо үүсхэдэг, худал юумэ бэшэжэрхидэг зарим хүн дайралдадаг юм. Тэдэ хүнүүдһээ һэргылхэ хэрэгтэй. Гансашье шүүмжэлээд байха бэшэ, баһа дутуу дундануудые эдэбхитэйгээр усадхалсажа байха шухала.

Хүдөө бэшэгшэд хурса нюдэтэй, һонор шэхэтэй хүнүүд гээшэт. Тиимэһээ дутуу дундануудые саг соонь хаража, болоһон һонинуудые дары дуулажа, редакцидаа мэдээсэжэ байха хэрэгтэй. Ажалшадай бэшэг, мэдээсэл бүхэн харюугүйгөөр үлэхэ ёһогүй. Газетэдэ гараһан шүүмжэлхы статья, мэдээсэл бүхэнөөр хэмжээ абхуулхаяа оролдохо ёһотойт. Тэрэгүй һаа миил шашалдаан болоод дүүрэхэ. Залуу бэшэгшэдые һургажа байха тухай юундэшьеб хүнүүд багаар хэлэнэ. Гэтэр, энэ асуудалда анхаралаа табихаар. Һаядаа «Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдтэ туһаламжа» гэжэ багахан библиотечкэ хэблэгдэдэг болохонь. Газетын хүдэлмэридэ залуушуулые олоор хабаадуулхые оролдохо ёһотойбди.

Үнэнтэ юумые үнэрүүнь бэшэжэл байгты, шүүмжэлхын зэргээр шүүмжэлэгты гэжэ захиха байнаб.

«Советская Россия» газетые шүүмжэлхэгүйдэтнай намда балайшье һайн бэшэ байна.

Хүндэшье, харюусалгатайшье ажалдаа амжалта туйлахыетнай хүсэнэб.

Ажабайдалһаа гээгдэхэгүй

(Хэжэнгын дунда һургуулиин багша Н. НАМСАРАЕВ)

Би «Бурят-Монголой үнэн» газетэдэ бэшэдэгби. Манай газетэ ажахын, культурын асуудалнуудые һайнаар харуулна гэхын аргагүй. Залуушуулые хүмүүжүүлхэ асуудалда анхарал багаар табина. Зарим статьянууд хэблэгдэбэшье удха муутай, һонигүй юумэнүүд ябадаг. Заганай дунда һургуулида үйлэдбэриин һайн бригада бии болгогдонхой. Теэд тэдэнэй дүй дуршэл согсологдожо, газетэдэ гаргагданагүй.

Заримдаа нэгэ үгые олон янзаар оршуулһан байдаг. Газетэдэ хэблэгдэһэн статьянууд соо алдуунууд үзэгдэдэг.

Тиихэдэ, редакциинхид хүдөө бэшэгшэдтээ муугаар туһална. Жэлдээ хоёр-гурба дахин семинар үнгэргэжэ байгаа һаань һайн һэн.

Газетэдэ «Мархайн аша Тархай» гэжэ һонирхолтой булан бии болоо. Тэрэ буланда хэблэгдэһэн шүүмжэлнүүдээр ямар хэмжээ абтадаг тухайнь мэдэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, «Тархайда» гараһан тиимэ статьягаар иимэ хэмжээ абтаба гэһэн мэдээсэл газетэдэ харагдадаггүй.

Редакциин хүдэлмэрилэгшэд заримдаа ажабайдалһаа гээгдэжэ, шухала шухала һонирхолтой юумэнүүдэй боложо байхада саг дары ойлгожо, мэдэжэ, зоной дунда тунхаглажа байдаггүй. Урган бодожо байгаа городууд тухай, городуудай фабрика, заводуудай хүдэлмэри тухай яһала бэшэдэг аад, городой зөн тухай, хүдөө тосхонуудта туһалжа байдаг хүнүүд тухай тон багаар бэшэнэ. Зун, намарай сагта үбһэ, таряа хуряалгада городһоо ошожо, туһалалсадаг хүнүүд тухай горьтойхоноор бэшэхэ байгаа.

Хүдөөгэй ажалшад гансашье аймаг, республика дотороо боложо байһан һонинуудые уншахаяа һанадаг бэшэ, мүн бүхы орон дотороо боложо байһан юумэнүүдые саг соонь мэдээд байхаяа хүсэдэг. Тиин гэтэр түбэй газетэнүүдые захиулха гэхэдэ лимит хүртэдэггүй.

Хүдөөдэ номой худалдаа һайжаруулхаар болоо. Манай уран зохёолшод ном бэшэжэ хэблэжэрхёод лэ, тэдэмнай ямараар таража байнаб гэжэ һонирходоггүй.

Ажалнай хүндэтэйшье, харюусалгатайшье

(Яруунын аймагай делегат, поэт нүхэр НОМТОЕВ)

Манай хүдөө бэшэгшэд өөһэдынгөө дүлэтэмэ хурса үгэнүүдээр түрэл республикынгаа һалбаран хүгжэхэ ябадалда ехэ нэмэри оруулалсаа, оруулалсажашье байна. Хэнишэд, һаалишад, мал адуулагшад, механизаторнуудай шэнэ газетэнүүдэй ерэхые хүлеэн ядажа байдаг. Тэдэнэр түрүү дүй дуршэлөөр һонирхоно, нютаг бүридэ боложо байгаа һонинуудые уншаха, дуулахаяа хүсэнэ.

Ажабайдалай хубилха бүри газетэнүүд ондоо, улам һайн, улам һонирхолтой боложо байха ёһотой. Уншагшад газетэнүүдтэ шанга эрилтэ табидаг болоо. Манай газетэнүүд янза бүреэр, элдэб олон темэнүүд дээрэ бэшэжэ байха ёһотой. Теэд газетэнүүд зарим юумэнүүдые мартадаг, «Бурят-Монгольская правда» газетэ һургуулинуудта политехническэ һуралсал тухай тон багаар бэшэнэ. Залуушуул тухай, дороһоо үдэжэ ябаа залуу үетэн тухай багаар бэшэгдэнэ. «Бурят-Монголой үнэн» газетэ механизаторнууд тухай бэшэхээ болишонхой. Тээсгэн боложо үнгэрһэн һургуулинуудай үйлэдбэриин бригадануудай республиканска зүблөөндэ хабаадагшадай Хандалгые багтааха газар «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ олдоогүй.

Хүдөө бэшэгшэдэй ажал хүндэшье, хүндэтэйшье, харюусалгатайшье юм. Нютаг бүридэ гаража байһан һонинууд тухай, түрүүшүүл тухай бэшэхын тула ажабайдал һайнаар мэдэхэ, отара, гүүртэнүүдээр саг үргэлжэ ябаха хэрэгтэй. Би хонишод тухай очерк бэшэхэ зорилготой отарануудаар ябадаг болооб. Энээнэй тула хонишодой хүдэлмэри тухай статьянуудые уншанаб. Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд саг үргэлжэ зоной дунда ябаха, үсэд оролдосотойгоор һонинуудые суглуулха, хэдэ дахин заһажа байгаад, статьягаа һонирхолтойгоор, һайнаар бэшэхэ ёһотой.

Республика дотороой газетэнүүд яһала һайнаар тарадагшье һаа, номууд, «Байгалай толон» гэжэ журнал тон муугаар тарана. Уран зохёолшодой союзай даалгабаряар би Яруунын аймагта «Байгалай толон» гэжэ журналай таблад хэһэгые хэдэхэн үдэр соо тараагааб. Хэрбээ оролдоо һаа, журналнуудые, номуудые тараахань бараг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй республиканска съездын заһалын зал соо.

Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд хадаа үйлэдбэриин техникэ шудалха хэрэгэй түрүү зэргэдэ ябалсаха, үйлэдбэриин мүнгэн сангай түсэбэй эрхим дүүргэлтын, һайн шанарай түлөө, ажахын тоосоо болон шиидхэхы эрхэтэй эрхилэгшын үүргэ бэхижүүлхын түлөө, социалистическэ мүрысөө, ажалай эдэбхиие саашадань хүгжөөхын түлөө, доторой арга боломжонуудые, уралан нарижуулгые, ухаалан зохёолгые хүгжөөн үйлэдбэридэ хэрэглэхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэ зэргэтэй.

(„Хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй хүдэлөөгэ хубилган һайжаруулха тухай" ВКП(б)-гэй ЦК-гэй 1931 оной апрелиин 16-най тогтоолһоо)

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: съездын делегадууд: М. Д. Амплеева, А. Б. Доржиев, Е. А. Сухорукова, Н. Б. Гармаев, Э. М. Браун, Н. Д. Вшивков гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Шофёр Гарма Нимажапов

Хурамша тосхоной үйлсөөр автомашинанууд һүндэлдэн байдаг. Эдэнэй заримань модо, шулуу ашанхай, нүгөөдүүлынь үбһэ, һолоомо тээнхэй. Энэншье гайхалгүй. Иволгын аймагай «Коммунизм» колхоз жэлһээ жэлдэ баяжана, адуу малынь олошорно, гэшүүдэйнь ажабайдал һайжарна. Хэрбээ урдань колхозой ажал хүдэлмэри мори унаагаар хэгдэдэг байгаа һаа, мүнөө энээндэ машина хэрэглэгдэнэ.

Шофёрнуудай ажал хүндэшье, хүндэтэйшье. Тэдэнэр үбэлэй янгинама хүйтэндэ, зунай ааяма халуундашье үдэр һүнигүй машинаяа жолоододог. Колхозой шофёрнуудай дунда Гарма Нимажапов эршэтэ ажалаараа суурхана. Энэ нүхэр 1937 ондо шофёрой курса дүүргээд, түрэл колхоздоо ажаллажа эхилээ һэн. Тэрэ гэһээр олон машинануудта ажаллаа. Хори гаран жэлэй хугасаада нүхэр Нимажапов баян дүй дүршэлтэй, үндэр мэргэжэлтэй болонхой.

— Гарма Нимажапов колхозой эрхим шофёрнуудай нэгэн юм. Даабаряа үдэр бүри 120—130 процент дүүргэнэ, — гэжэ гаражые даагша нүхэр Доржиев хөөрэнэ.

Город ошохо гү, али ямар нэгэн яаралтай хэрэгэй гарабал, Нимажаповта даалгагдадаг. Энэ нүхэр машинаяа һайнаар харууһалжа, нэгэшье заһабарида оруулдаггүй. Тиигэжэ оролдосотой шофёр запасной часть, резинэ, түлишэ гэхэ мэтые алмалсана. Удаан сагта һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө нүхэр Нимажапов оло дахин шагналда хүртэһэн байна.

А. Олзон.

Һүүлэй 4 жэлэй туршада болоһон хубилалта

Сүхэ голһоо зүүлжээ нэмжыһэн үргэн элдин талада хони ямаадай, адуу малай һүрэг һүрэгөөрөө бэлшэжэ ябахыень харахат. Энэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой мал гээшэ. Энэ колхоз һүүлэй 4 жэл соо ниитынгээ ажахые зүбөөр эрхилжэ, Сэлэнгынгээ аймаг соо түрүү колхозуудай нэгэн болонхой. Малайнь тоо толгой олошорһон, ашаг шэмэ үгэлгэнь һураггүй дээшэлһэн, таряа талханайшье талмай үргэдхэгдэһэн байна. Мүнөө хонидойнь тоо 18073 толгой болоо. Энэнь 1954 онойхитой сасуулхада 3 дахин шахуу олон болоно. Тиин нооһо хайшалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, үнгэрэгшэ жэлдэ ганса нооһо тушаалгаһаа 1.250 мянган түхэригэй олзо оруулагдаа. 1954 ондо колхоз 800 гектар таряанай талмайтай байгаа һаа, шэнэ, боро газар ехээр элдүүрилжэ, мүнөө 3080 гектарта таряа таридаг болонхой. Мүн олзо ехэтэй һалбари болохо гахай үсхэбэрилэгдэнэ.

Колхозой урган хүгжэхэтэй хамта эршэтэ ажалаараа шалгарһан хүнүүд олошорно. Тэдэнэй тоодо эрхим хонишон Цыренцу Эрдынеева, Владимир Будаев, Нимацу Будаева, үүлтэртэ фермын һаалишад Д. Табутарова, Я. Лумбунова болон бусад оролсоно. Колхозой түрүү һаалишан Д. Табутарова үүлтэртэ үнеэн бүриһөө 2800—3000 литр хүрэтэр һү һаажа, республика доторoo суурхажа байдаг. Колхознигууд үнэн сэхэ ажалаараа ниитынгээ баялигые арьбадхажа, үнгэрэгшэ жэлдэ 3 миллион түхэригэй олзо абаба. Тиигэжэ колхоз 1953 онтой сасуулхада ажалта үдэртөө 2 дахин ехэ мүнгэ гэхэ гү, али ажалта үдэр бүхэндэ 6—6 түхэриг хубаагаа. Түрүү хонишон Заяата Балданов ажалта үдэртөө, ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 10 хони, 9 мянган түхэриг мүнгэ, Аюшеева 13 хони, хэды мянган түхэриг мүнгэ абаа.

Колхоз баян шадалтай боложо, бүхы ажал хүдэлмэреэ оньһожоруулжа байна. Илангаяа малай фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри механизацилха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Автопарка үргэдхэгдэжэ, 10 автомашинатай болоо.

Мүнөө колхоз малай үбэлжэлгые амжалтатай һайнаар үнгэргэжэ байхатайгаа хамта, түл олоор абажа захалба. Февралиин 15-най мэдээгээр, хамта дээрээ 4.700 хурьган абтаад, шэнэ кошарно-базова аргаар, нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Колхозой хонишод улаан одонойхидой уряае дэмжэжэ, энэ жэлдэ 9.800 хурьга абахаар харааланхай.

Баяжаха, мүнгэн олзо ехээр абаха бүреэ колхоз элдэб барилгануудые жэл бүхэндэ олоор бодхоожо байдаг.

Зургаан Дэбэ гэжэ нютагта урдань гансахан гүүртэ байдаг һаа, һүүлэй 3—4 жэлэй туршада эндэ олон тоото барилганууд хэгдэжэ, болбосон түхэлтэй—колхозой центр урган бодоо. Үргэн шэнэ үйлсэнүүдэй хоёр талаар һубарилдаһан дандаа шэнэхэн гэрнүүдэй дунда 2 дабхар томо һайхан клуб бии. Мүн тэндэ больница, һургуули, магазин, колхозой правлени, гостиница баригданхай, хүн зониие уһаар хангаха водокачка түхеэрэгдэнхэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ нүүжэ ерэгшэдтэ зорюулагдан 18 гэр шэнээр баригдаа һэн. Гадна, малай байха типовой олохон байранууд ашаглалгада үгтэнхэй.

—Түхэм нютаг манай колхозой хоёрдохи центр,—гэжэ колхознигууд хэлсэдэг. Үнэхөөрөөшье, тэндэ малай олохон гүүртэ, отаранууд оршодог байна. Эндэшье ехэ барилганууд хэгдээ.

Эдэ бүгэдэ амжалтанууд СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр колхознигуудай хэһэн оролдосотой ажалай аша үрэ гээшэ.

Г. Бадмаев.

Колхознигуудта кино ходо харуулнаб

Би мүнөө арбадахи жэлээ киномеханигаар хүдэлмэрилжэ байнаб. Һүүлэй 4 жэлэй туршада «Большевик», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай Сухая, Улан, Улюкчикан тосхонуудые даажа абаад, тэндэхи ажалшадта кино харуулнаб. Энэ үе соо кино харагшад намайе һайн мэдэхэ болоо, бишье тэдэниие баһал мэдэхэ байнаб.

Хэзээшье кино табяа һаамни, тэндэхин ходо олооро суглардаг, минии асарһан фильмые хараха гэжэ эрмэлзэдэг юм. Энэнь киное саг дары, һайнаар, ямаршье һаадгүйгөөр харуулһанһаа болодог. Хүдөөгэй ажалшадай байдалые харуулһан фильм, киножурналнууд (жэшээнь, «Золотое руно» гэхэ мэтэ) ехэ һонирхолтойгоор харагдана.

Жэл соо хэһэн хүдэлмэри тухайда һаяхан тоосооб. Тэндэ сугларгашад минии хүдэлмэриие хангалтатайда тоолоод, хүдэлмэреэ улам һайжаруулха тухай олон дурадхал оруулаа.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые ажалай һайн бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шиидээд, 1958 оной нэгэдэхи кварталай түсэб мартын 10-да дүүргэхээр, социалис уялга абааб. Энэнээ дүүргэхэмни лабтай.

А. Тарасенко, Баргажанай аймгүйсэдкомой Культурын таһагай киномеханик.

Магазинуудай тоо олошорно

Республикымнай түб хото—Улан-Удэ жэл ерэхэ бүри болбосон түхэлтэй боложо байна. Город доторнай гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ эдеэ хоолой, эд бараанай 16 магазин, 4 столово, хэдэн олон гэр байранууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Тиихэдэ шэнэ жэлэй эхеэр «Южный», Шишковка, Тальцы гэжэ тосхонуудта эдеэ хоолой магазинууд, Железнодорожно райондо 2 столово нээгдэһэн байна. Тэрэшэлэн багшанарай, зооветеринарна институдуудай хамтын байрануудта столовонууд нээгдээ. Байгша оной дүүрэтэр эдеэ хоолой 11 магазин, 5 столово нээгдэхэ юм. Энээнһээ гадна, Горький тосхондо, Мелькомбинадта, мүн бусад һуурин газарнуудта магазин, столово нээгдэхээр хараалагдана.

И. Елшин.

Барилга ехээр хэгдэхэнь

Ждановай нэрэмжэтэ колхоз (Бичура) үнгэрэгшэ жэлдэ ехэ барилга хээ. Мүн энэшье жэлдэ тус колхоз олон барилга бодхоохоор хараална. Жэшээлэн хэлэбэл, колхозой центртэ медицинскэ пункт, нарайлалгын, амаралтын гэр, олон колхознигуудта шэнэ гэрнүүд баригдаха байна. Мүнөө энэ колхоз барилгада хэрэглэгдэхэ 500 гаран кубометр модо бэлэдхээд, зөөжэ байнхай. Тэрээнһээ гадна электростанци баригдаха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ станциин барилгада оруулагдаха шулуун зөөгдэжэ эхилэнхэй. Шулуу зөөлгэ дээрэ шофёр Улзы Ванданов, дархашуул Д. Санжиев, Н. Ленхожиев гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилнэ.

М. Жаргалов.

Студентнэрэй туһаламжа

Бидэнэр, зооветеринарна институдай зоотехническэ факультедэй студентнэр, Улан-Удын хүдөө ажахын техникумэй студентнэрэй жэшээгээр түл абалгын үедэ туһаламжа үзүүлхын зорилгоор Хориин, Хэжэнгын аймагай совхоз, колхозуудта ажаллахаяа ошоһон байгаабди.

Мүнөө үедэ манай студентнэр совхозой 4-дэхи фермын отарада хүдэлнэ. Дулаан үдэрэй болоходо хонидоо хээгүүр бэлшээнэбди. Хонидто үбһэ, һолоомо, зелёнко элбэгээр эдюулэгдэнэ. Энээнһээ гадна хара талха үнжөөд лэ хонидтоо үгэнэбди.

Отарын хонишод 1958 ондо гараһан хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын зорилгоор бүхы хүсэеэ гаргана. Бидэнэр эндэ һара шахуу ажаллахабди.

Б. Уладаев, С. Бильтуев студентнүүд.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хитадай Арадай Республика. Гуандун провинциин Сватоу город оршодог Чаоань уездэ барайгар ехээр таригдана. Нёдондо жэлдэ эндэ бүриһөө дунда зэргээр 9.247 килограмм барайгар хуряагдаһан байгаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1956—1967 онуудта хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэ[б]... зүйлнүүдые кооперативай гэшүүд шудалжа байна. ТАСС-эй фото[хроника].

СССР-эй элшэн сайд США-гэй президенттэй уулз[аба]

ВАШИНГТОН, мартын 3. (ТАСС). СССР-эй элшэн сайд М. А. Меньшиков мартын 3-да США-гэй президент Д. Д. Эйзенхауэртэй уулзажа, удаан д[ҮҮ]дөө. Хөөрэлдөөнэй үедэ [...] секретарь Д. Даллес байл[саа].

Алжирай зон сүүдлүүлнэ

ПАРИЖ, мартын 3. (ТАСС). Франциин колонизаторнуудта эсэргүү тэмсэлдэ хабаадаһанайнгаа түлөө Алжирай бүлэг зон сүүдлүүлээ. Алжирай сэрэгэй трибунал 3 хүниие саазалжа алаха, дүрбыень—бүхы наһаарнь каторгада ябуулха, нэгыень 20 жэлээр [...]гада зараха, бэшыень, эл[...]зороор түрмэдэ хааха гэж[э ...]хэбэ.

Энээнэй урда тээ саазал[у]жэ шиидхэгдэһэн Алжирай [...] хүбүүн мартын 3-да алуула[а].

Алжир басаганай ами наһые абарха[...]

КАИР, мартын 3. (ТАСС). Алжирай тэмсэлшэ басаган Джамила Бухиред гэгшые мартын 7-до саазалжа алаха гэжэ шиидхэгдэһэн байгаа. Араб изагуурта олониитэ энэ басагые алуулхагүйн түлөө шанга тэмсэл хэжэ байна.

Египедэй ажалай конфедераци ООН-эй генеральна секретарь Хаммаршельддэ телеграмма эльгээжэ, эрэлхэг зоригтой алжир басаганай ами наһа абархыень уряалаа.

Джамила Бухиредые саазалха гэһэн шиидхэбэри болюул[ха] эрилтэ доро Каирта хүн зо[н] табина. «Аль-Маса» газетэ[...]дэй олониитын зүгһөө ООН[-эй ге]неральна секретарьта, ф[...] республикын президентдэ [теле]грамма эльгээнэ, энэ зэрл[...]хай хэрэгые болюулагты [гэжэ] уряална.

Бүхы дэлхэйн арадууд Д[жамила] Бухиредые алуулхагүй гэһэ[...]тэ табина гэжэ газетэ түрү[...] соогоо хэлээ.

Оманай хүн зон тэмсэһээр

КАИР, мартын 3. (ТАСС). Оманай хүн зон империалистическэ булимтарагшадта эсэргүүсэн, үсэд шангаар тэмсэһээр.

Тануф, Имти гэжэ нютагуудта хатуу шанга тулалдаанууд [...] Оманайхид Англиин сэрэг[...]лээд ехэ хохидолдо оруулна[а]. Каирта байдаг Оманай түлө[өлэгшэ] мэдүүлбэ.

Алжирайхид нютагаа урилна

ПАРИЖ, мартын 3. (ТАСС). Алжир Тунис хоёрой хилэ шадарай газарые «хүнэй орохонь хоригдоһон газар» гэжэ Франциин сэрэгэй командовани соносхоһон байгаа. Тиимэһээ тэндэ һуужа байһан Алжирай хэдэн мянган зон нютагаа урилжа, Тунисай газар руу баатай болоно. Хүн зон [...] айжа, аргагүй олоороо [...] тэрьедэжэ байна гэжэ «Ю[...]» газетын корреспондент мэд[ээнэ]. 1954 ондо эдэ нютагуудта 3[0 мян]ган хүн ажаһуудаг байгаа.

Ирагай арад зон тэмсэлээ шангадхана

БЕЙРУТ, мартын 1. (ТАСС). Ороноо Багдадска бүлэглэлһөө гаргажа, бэеэ даанхай политика ябуулхын түлөө Ирагай арад зон улам шангаар тэмсэжэ байна.

Ирагай ниислэл Багдадай, мүн бусад городуудай зон хүсэтэ ехэ демонстраци хэжэ, орон соохи мүнөөнэй хархис журамые, мүн Ирак Иордани хоёрой нэгэдэһэн ушарые буруушаана. Ирак хадаа арабуудай аша туһые хамгаалан, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикатай, мүн бэеэ даанхай бусад араб гүрэнүүдтэй нягтаар харилсан ажаллаха ёһотой гэһэн эрилтэ демонстрацида хабаадагшад табина.

Демонстрантнуудые дарахын тулада правительство сэрэгэй олон частьнуудые, полици хэрэглэнэ. Зэбсэгтэ тулалдаанай болоходо хэдэн хүн алуулаа, шархатаа. Олон зуун ирагайхид тушаагдажа, түрмэдэ, концентрационно лагерьнуудта хаагдана.

ДАМАСК, мартын 1. (ТАСС). Ирагай город, хүдөө нюта[гуудай] олон мянган зон демонстра[ци хэ]жэ, Ирак. Иордани хоёрой [нэгэдэ]лые болюулжа, Ирагые Ара[буудай] Нэгэдэмэл Республикатай [нэгэд]жүүлхэ гэһэн эрилтэ табина.

«Аль-Хадара» газетын м[эдээ]һэнэй ёһоор, Англи, Америк[ын ...]сольствонуудай байшангай [...]да Ирагай ниислэлэй зон [...] мянгаараа сугларжа, демон[страци] хэхэдээ, «Багдадска бүлэглэ[л ...] болон һалаг!», «Эйзенхауэрэ[й им]периалистическэ түсэб үгы б[олог]», «Арабуудай нэгэдэл мандаха [бол]тогой!», «Арабуудай Нэг[эдэмэл] Республика мандаха бол[тогой]» гэһэн уряа лозунгнуудые [...]ралдаа.

Полицийнхид тэндэ суг[лар]зониие буудаа, нюдэнһөө н[улимса] гаргадаг хии агаартай грана[т ...]дээ. Зуу шахуу хүн тушаагда[а].

Мартын 1- нэй һүни Ирагай[...]гаархид Багдадта нэгжүүл[гэ хэжэ,] олон зониие тушааһан байна.

Иорданида хүлгөөн болоно

БЕЙРУТ, мартын 3 (ТАСС). Багдадска бүлэглэлдэ оронииe оруулхагүйн, Ирагтай нэгэдэхэгүйн түлөө Иорданиин арад зон тэмсэл хэнэ. Иорданиин засагаархид энэ тэмсэлые дарахыень бедуин угсаатаниие эльгээнэ. Эдэ угсаатан Наблус, Туль-Карм, Калькилья, Халиль, Рамаллах гэжэ городуудые хүреэлнэ. Гансал Иорданиин баруун хубида хэдэн зуун хүн тушаагдаа. Ороной дээдэ, дунда һургуулинууд хаагданхай, олон [сту]дентнэр тушаагданхай, 370 ст[удент] һургуулиһаа хаюуланхай.

Арабуудай Нэгэдэмэл Рес[публи]кые, тэрэнэй президент На[сериие] һайшааһан хүн бүхэн тушаа[гдаха] гэһэн указ Иорданиин засаг г[аргаа].

Мартын 2-то Иорданиин [...] нютагуудта демонстрантнууд [...] гэйхидтэй шуһата тулалдаа[н болоо ...] хүн алуулаа, 25 хүн шархатаа.

Мэргэжэлтын зүбшэл

МАЛАЙ ГУУРТАЙ ТЭМСЭХЭ АРГАНУУД

Малай гуур арадай ажахыда горьтой һаад тойбо татажа байһаар. Энээнһээ манай республикын мал ажалда хэдэн зуугаад мянган түхэригэй гарза хохидол болоно.

Малай гууртаһанһаа шалтагаалжа, һү һаалга 10—12 процентээр доошолно. Тиигэжэ жэлдээ мянган үнеэн бүриһөө 50—60 тонно һүн багаар абтана гээшэ. Гадна, малай гууртаһанһаа боложо, арһанай 30 процентнь муу шанартай болодог.

1956 ондо республика доторнай 747,5 тонно гэхэ гү, али 2928,3 мянган түхэригэй арһан бэлэдхэлдэ абтаа һэн. Тэрэ тоодо нэгэдэхи сортын арһан 1097,2 мянган түхэригэй, 2-дохи сортын — 1031,1 мянган, 3-дахи сортын—555,8 мянган, 4-дэхи сортын—243,9 мянган түхэригэй болоһон байна. Колхоз, совхозууд 3-дахи сортын арһа 1-дэхи сортоор, 4-дэхи сортын арһа 2-дохи сортоор гүрэндэ тушаагаа һаа, 555,8 мянганай орондо 926,5 мянга, 243,9 мянганай орондо 533,4 мянган түхэриг олзо оруулха байгаа. Тиин муу шанартай арһанай гүрэндэ тушаагдаһанһаа 1956 ондо колхоз, совхозууд 660,2 мянган түхэригэй гарзада ороо гээшэ. 1956 ондо бэлэдхэлэй газарта тушаагдаһан арһанай 27,5 процентнь муу шанартай байгаа бшуу.

1957 ондо колхоз, совхозууд муу шанартай арһа тушааһанһаа 626,1 мянган түхэриг багаар абаһан байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, һүүлэй хоёр жэлэй туршада республикын бүхы ажахынууд муу шанартай арһа гүрэндэ тушаажа, 1286300 түхэригэй гарзада ороо.

Малай гууртаһанһаа шалтагаалан һү һаалгын доошолхоһоо, арһанай шанарай муудахаһаа гадна, мяха абалга доошолдог юм. Гууртаһан мянган толгой мал бүхэндэ дунда зэргээр 14 тонно мяхан хоролтодо ороно. Гууртаһан залуу мал һара бүри шэгнүүрээ дунда зэргээр 5—6 килограммаар гээдэг. Гуур гээшэ залуу малай түлжэхэ, томо болохо ябадалда һаад ушаруулдаг.

Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ малай гуурай иимэ ехэ һаад тойбо татадаг байһыень хараада абажа, ветмэргэжэлтэд, нютагай советскэ органууд, МТС-эй, колхозой, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, хубиингаа ажахыда эбэртэ бодо малтай хүнүүд энээнтэй шанга тэмсэл ябуулха зэргэтэй.

Һүүлэй хэдыхэн жэлэй туршада республика дотор малай гуууртай тэмсэхэ талаар зарим тэды юумэн хэгдээ. Тиигэжэ 1957 ондо 1956 онойхидо орходоо бэлэдхэлэй газарта абтадаг арһанай шанарынь 3,2 процентээр дээшэлээ. Баргажанай, Закаменай болон бусад зарим аймагууд юрэнхыдөө нэгэдэхи, хоёрдохи сортын арһа тушаана. Кабанскын, Заиграйн, Зэдын аймагуудта үнгэрэгшэ жэлдэ гуууртай тэмсэхэ тусхай хүдэлмэри хэгдээ һэн. Зүгөөр республика доторнай, илангаяа Курумканай, Ахын, Яруунын, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын, Түнхэнэй аймагуудта энэ хүдэлмэри горьтой дутагдалтай. Түнхэнэй аймагта гансал ниитын малай гуууртай тэмсэхэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. 1956 — 1957 ондо Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын аймагуудта гуууртай тэмсэхэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдажа, бэлэдхэлэй газарта ехэнхидээ 3-дахи, 4-дэхи сортын арһан тушаагдаһан байна.

Зунай бэлшээриин үедэ хэдэгэнээндэ хазуулһанһаа, мүн гуууртаһанһаа боложо, мал турадаг, һү багаар үгэдэг юм. Намжаа дулаан, наратай сэлмэг үдэр бэлшээридэ ябаһан малда бэеэ хүсэһэн эмэ хэдэгэнээнүүд оролсожо, айхабтар хоротойгоор хадхадаг. Хэдэгэнээндэ хадхуулһан мал эдеэлхэ, бэлшэхээшье болишодог шахуу. Илангаяа малай сами, гэдэһэ, хажуу талыень хэдэгэнээн оложо хадхадаг. Нэгэ хэдэгэнээн 500—800 түрэһэ гаргадаг. Малай арһанда хаягдаһан түрэһэн 4—7 хоноод байхада томохон боложо,, үһөөр дамжан малай арһан соо ородог. Тиигээд досоошолжо, таба һарын туршада улаан хоолой соонь томо болодог. Удаань малай ара нюрган талада, арһан доронь орожо, арһыень тобойлгон түрижэ, эдеэд, сүмэлэн газаашаа гарадаг. Арһа сүмэртэрынь эдитэрээ тэрэ һара хахад, хоёр һара тухай болодог.

Ветеринарна эрдэм хадаа малай гуууртай тэмсэхэ арга олонхой. Мүн хэдэгэнээнтэйшье тэмсэхэ арганууд тодорхойлогдожо, туршагдажа байна.

Эдэ аргануудые ашагтайгаар хэрэглэжэ, ойрын хоёр—гурбан жэлэй туршада малай гууурые усадхаха зэргэтэйбди.

Энэ шухала хэрэгтэ мал ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые, хубиингаа ажахыда мал барижа байһан хүнүүдые үргэнөөр элсүүлхэ шухала. Малай гуууртай тэмсэхэ хүдэлмэриин ямараар бэелүүлэгдэжэ байһаниие сомоной соведүүд, аймгүйсэдкомууд ходо шалгажа байха уялгатай. Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ветеринарна мэргэжэлтэдтэй хамта һаядаа мал ажалай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые, мүн совхозой хүдэлмэришэдые гуууртай тэмсэхэ техникэдэ һургахын тулада хэмжээ абаха ёһотой.

Нэн түрүүндэ гуууртаһан малые элирүүлхэ шухала. Тиихэдээ колхоз, совхозуудай, хамһабариин ажахынуудай малһаа гадна, мүн хубиин ажахыдахи малнуудые шалгалсаха хэрэгтэй. Энэ шухала хүдэлмэриие зооветмэргэжэлтэд ударидаха ёһотой.

Манай республикада гуууртай тэмсэхэ түрүүшын хэмжээ-ябуулга февраль һарада хэгдэбэ. Удаань 25—30 хоноод хоёрдохёо шалгажа үзэхэ, гуууртай тэмсэхэ хүдэлмэри дахин хэгдэхэ болоно. Солярова тоһондо эдьхэгдэһэн 4—5 процентын «ДДТ» препарадаар гуууртаһан малые аргалдаг. Тиихэдээ тус раствороо зүбөөр, сэбэр амһарта соо эдьхэхэ хэрэгтэй. Креолин, бензин гэхэ мэтые хэһэн амһарта соо эдьхэжэ болохогүй. Солярова тоһые хэрэглэхэдээ халаалтагүй. Малай гуууртаһан газартань тусхай растворые эльбэжэ, нидхэржэ, арһандань шэнгээн оруулхада һайн юм.

Эбэртэ бодо малые доройтуулдаг гууурые усадхаад байхада малай ашаг шэмэ бүри дээшэлхэ байна бшуу.

А. Матренин, Хүдөө ажахын министерствын ветеринарна таһагай начальник.

В. Астраханцев, Хүдөө ажахын министерствын главна врач.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД[ЕЕВ]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00673. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 80